

İNANÇ ÖZGÜRLÜKLERİ EŞİT HAKLAR

ADO

Alevi Düşünce Ocağı

UYGULAMADA AİHM KARARLARI İZLEME RAPORU-IV OCAK 2022

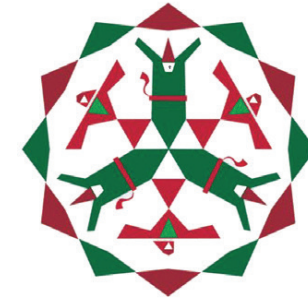
25 Ocak 2022

İÇİNDEKİLER

- AİHM Kararları uygulamaları İzleme Raporu IV hakkında..... 2
- EK. 1- ADO tarafından Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine iletilen Bilgi notu
20.Eylül.2021 5
- EK. 2- ADO tarafından Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine iletilen Durum Raporu.
11.Ekim.2021 7
- Ek. 3- Norveç Helsinki Komitesi ve İnanç Özgürlüğü Girişimi'nin Avrupa Konseyi'ne sunduğu Alevi sorunları ve Eğitim problemleri ile ilgili AİHM kararlarının uygulanması ile ilgili bilgiler 10
- Ek. 4- Türkiye adına Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne sunulan YOL HARITASI
- 18.Ekim.2021 12
- Ek. 5 - Türkiye'den Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne sunulan ek iletişim belgesi
3.Kasım.2021 27
- Ek.6 – ADO tarafından Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne sunulan ilave rapor
8. Kasım.2021 31
- Ek. 7- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 1419 sayılı toplantı kararları 30.Kasım-2.Aralık. 2021 37

Hazırlayan:

ALEVİ DÜŞÜNCE OCAĞI

ADO

Alevi Düşünce Ocağı

Yayın Evi: Zinde Yayıncılık

Sertifika N0: 34300

Tarih: Şubat 2022

AHİM KARARLARI İZLEME RAPORU IV. HAKKINDA

Alevi toplumunun uzun yıllardan beri sürdürdüğü “ TEMEL HAKLAR ve EŞİT VATANDAŞLIK HAKLARI” talepleri 2005 yılında başlayan bir hukuksal süreçte iç hukuk yolları tüketildikten sonra AHİM – Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne taşındı. 2007- 2014 ve 2016 yılları arasında karara bağlanan dört dava ile ilgili kararların uygulanmaları ise “Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi” tarafından ALEVİ DAVALARI başlığı altında takip edilmektedir.

Sözkonusu dört davanın konuları ve AHİM referansları aşağıda tekrar özetlenmiştir:
CEM EVLERİ YASAL STATÜSÜ:

Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı. (Dava no. 32093/10)

Karar kesinleşme : 20.Nisan.2015

ZORUNLU DİN DERSLERİ:

Hasan-Eylem Zengin Davası. (Dava no.1448/04) Karar kesinleşme: 9.Ocak.2008

Mansur Yalçın ve diğerleri Davası. (Dava no 21163/11) Karar kesinleşme:16.Şubat.2015

İNANÇ GRUBU – DEVLET İLİŞKİLERİ (EŞİT HAKLAR):

İzzettin Doğan ve arkadaşları (Dava no. 62649/10) Karar kesinleşme: 26.Nisan.2016

Bu davaların kararları ile ilgili uygulamalar ve takip toplantıları ile ilgili Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu toplantı sonuçları ADO tarafından 2020 ve 2021 de yayınlanmış üç ayrı izleme raporunda etraflıca izlenebilir ve okunabilir. Tüm izleme raporlarımız ADO internet sitesindeki DAVA TAKPLERİ sayfamızdan Türkçe ve/veya İngilizce olarak izlenebilir, indirilebilir ve paylaşılabilir.

<http://aleviocagi.org/dava-takipleri>

2019’da yapılan 1362. Sayılı Bakanlar Komitesi toplantısı kararlarına göre Haziran 2020’de dava kararlarının uygulanma takvimini de içeren bir YOL HARİTASI’nın Bakanlar Komitesi’ne sunulması gerekmekte idi. Ancak pandemi koşullarında çalışmaların aksadığı gerekçesi ile söz konusu harita vaktinde sunulmadı. Uzun süren bir boşluk döneminden sonra, Bakanlar Komitesi konuyu Eylül 2021’de ayında 30.Kasım.2021’de yapılacak 1419. toplantının gündemine aldığını ilan etti.

Toplantı öncesinde ADO, Bakanlar Komitesi’ne 20.Eylül’de bir Bilgi notu, 11.Ekim.2021’de de ALEVİ DAVALARI ile ilgili bir durum raporu iletti. Bilgi notu EK. 1’de, Durum raporu ise Ek.2 ‘de Türkçe olarak görülmektedir. Her iki belgede de yaşanmakta olan sorunlara değinilmekte ve 1419. Sayılı toplantının önemine işaret edilmektedir.

Aynı dönemde Norveç Helsinki Komitesi ve İnanç Özgürlüğü Girişimi de Bakanlar Komitesine bir rapor sundular. Oldukça kapsamlı olan raporda sorunlar bir kez daha gözden geçirildikten sonra Bakanlar Komitesine bazı önerilerde bulunulduğu görüldü. Raporun tamamına İngilizce olarak [https://hudoc.exec.coe.int/eng#%7B%22EXECIdentifier%22:%5B%22DH-DD\(2021\)1078E%22%5D%7D](https://hudoc.exec.coe.int/eng#%7B%22EXECIdentifier%22:%5B%22DH-DD(2021)1078E%22%5D%7D) sayfasından ulaşılabilir, sonuç önerileri ise Türkçe olarak Ek. 3’te de sunulmaktadır.

Türkiye yetkililerinin toplantı öncesinde hazırlayıp sundukları EYLEM PLANI ya da YOL HARİTASI ise 18. Ekim tarihinde Avrupa Konseyi tarafından kamuoyuna açıklandı. Açıklanan YOL HARİTASI’nda;

- I) Cem evleri davaları konusunun iç hukuka tam olarak yansıtılmış olduğu ve dava açan her Cem evinin bu haktan istifade edeceği ve CEM evleri statü davasının gereklerinin yerine getirilmiş olduğu ,
- II) Eğitim davalarına konu olan çocukların çok uzun zamandır mezun oldukları için artık yapılacak bir şey kalmadığı,
- III) Müfredatın Aleviliği de kapsayacak biçimde geliştirilmiş olduğu,
- IV) Eğitim konularındaki davaların da kapatılması gerektiği,

Vurgulamaları yapılmış, ve Devlet – inanç grubu ilişkileri ile ilgili konularda gelişmeler oldukça Avrupa Konseyi’ne bilgi verileceği bildirilmiştir.

Daha sonra ilgili makamlar bir de 3 Kasım 2011’de ek bir rapor daha göndererek. İlave açıklamalarda bulunmuş ve “Türk makamları, mevcut kararlarda altı çizilen Alevi meselelerine ilişkin reform sürecinin, ihlal kararlarından çok önce Hükümet tarafından başlatıldığını belirtmek isterler. Türk makamları, eldeki ihlallere yol açan nedenleri ortadan kaldırma konusundaki istekliliğini sürdürmektedir.” İfadesi ile konu hakkında iyiniyetli bir yaklaşım içinde olduklarını savunmuşlardır. 18.Ekim’de açıklanan YOL HARİTASI’nın Türkçe çevirisi EK.4, 3 kasım tarihli ek bilgilerin çevirisi ise EK.5 te sunulmuştur.

Kanaatlerimizce AHİM kararlarını oldukça farklı ya da çok tarafgir bir anlayışla yorumlayan bu iki belge üzerine, ADO da 8 Kasım 2021’de bir ilave rapor daha sunmak zorunda kalmış ve raporunda davaların tarafgir bir biçimde yorumlanmış olduğunu ifade ederek, mahkeme kararlarını yeniden hatırlatmaya çalışmıştır. Ek 6’da bu belgenin Türkçe çevirisi görülmektedir.

Bu gelişmeler ve alışılmamış yoğunluktaki belge paylaşımlarından sonra 30.Kasım’da Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 1419. Toplantısı başlamış ve 2 Aralık’ta biten toplantıda alınan kararlar aynı gün yayınlanmıştır. Ek 7 ‘de Türkçe çevirisi bulunan kararlarda, tüm davalarda Mahkeme kararlarının henüz uygulanmamış olduğu, uygulamaların tamamlanması için Türk makamlarının eksik kalan konularla ilgili gayret göstermesi gerektiği, Avrupa Konseyi’nin uygulamalarda ilgili makamlara yardım etmeye hazır olduğunu vurgulamıştır. Kararın son maddesi ise, yapılacak uygulamalardan eksik

kalanlar için etraflı ve detaylı bir yol haritasının Mart 2023 toplantısına sunulmasını istemekte, sunulacak haritada aranacak kriterler konusunda da Bakanlar Komitesi sekretermasının hazırlık yapma talimatı vermektedir.

Sonuç olarak 30 Kasım- 2 Aralık'ta yapılan 1419 sayılı Bakanlar Komitesi toplantısı, Avrupa Konseyi'nin AIHM kararları tam anlamı ile uygulanana kadar konuları takip etmeye devam edeceğini bir kez daha vurgulamıştır.

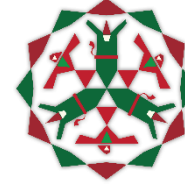
Bu aşamada artık Türkiye kamuoyunun konu ile daha yoğun biçimde ilgilenmesi ve yaklaşmakta olan 2023 seçimleri öncesinde taleplerini daha açık ve net biçimlerde yöneticilere iletmesinde çok büyük yararlar olacağı açıktır. Yukarıda da not etmiş olduğumuz üzere 5 Kasım tarihli belgenin son maddesinde görülen; **“Türk makamları, eldeki ihlallere yol açan nedenleri ortadan kaldırma konusundaki istekliliğini sürdürmektedir.”** ifadesi önemli bir beyandır ve devletin bu sorunları çözme konusunda kararlılığına işaret etmektedir. Toplum olarak bizlere düşen ise bu konularda ilgili makamlara yardımcı olacak bilgi ve belgeleri her fırsatta ve gerekli olduğunda yönetici makamlara, siyasetçilere ve hukukî kuruluşlara sunarak uygulama çalışmalarının hızlanmasına katkıda bulunmaktır.

Alevi toplumu, her zaman olduğu gibi, geçerli ulusal ve uluslararası hukuk kuralları içinde eşit vatandaşlık haklarını aramaya devam etmektedir.

Kamuoyumuzun bilgilerine sunarız.

Saygılarımızla
Doğan Bermek
Alevi Düşünce Ocağı Derneği

EK. 1- ADO tarafından Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine iletilen Bilgi notu 20.Eylül.2021

ADO Alevi Philosophy Center

Date : 20.09.2021

AIHM'nin Alevi davalar grubu kararları hakkında Bilgi notu.

Alevi-Müslüman inanç grubu, Sünni olmayan bir İslamî yorumdur ve Türkiye'de toplam nüfusun yaklaşık yüzde 15-20'sini oluşturur. Alevi toplulukları Suriye, Irak, İran, Azerbaycan, Lübnan, BAE, Suudi Arabistan ve Balkan ülkelerinde de yaşamaktadır.

Türkiye, anayasal olarak laik olmasına rağmen, Alevileri tüm dini hizmetlerden ve haklardan mahrum bırakmıştır.

Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra İslam köktendinciliğinin ve İhvan gibi hareketlerin güçlendiği dönemde, Türkiye'de anayasa ve mevzuatta bir değişiklik olmadığı halde, yaşanan iki darbenin de etkisi ile uygulamalargiderek daha köktendinci hale geldi olmasına ve bu eğilim bugün hala daha da görünür olarak devam etmektedir.

2005 yılında, aşağıda özetlediğimiz temel konularda ayrımcı uygulamaların düzeltilmesi için yerel mahkemelere başvurduk:

- İbadet yerlerimizin (Cemevi) tanınması ve Sünni ibadetine sağlanan devlet desteğinden yararlanması (camiler).
- Alevi öğrencilerin son derece köktenci olan zorunlu din derslerinden muaf tutulmasına izin verilmesi.
- Alevilerin ve Türkiye'deki diğer tüm azınlıkların Sünni topluluklara sağlanan desteklerden yararlanması.

Halihazırda Alevi topluluklarının AIHM ve/veya Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin gündeminde olan üç hayati davası bulunmaktadır.

Anılan davalar;

- Zorunlu Din Dersleri (Zorunlu ve müfredat sorunları): (Başvuru no.21163/11) 2005 yılında başlayan davada, AIHM kararı Şubat 2015'te kesinleşti.
- Cemevlerinin ibadethane olarak tanınması: (Başvuru no.32093/10). 2008'de başladı AIHM'nin kararı Nisan 2015'te kesinleşti.
- Alevi vatandaşlar için kamu din hizmetlerinde eşit vatandaşlık hakları:

(Başvuru no. 62649/10 2005'te başlayan karar, 26 Nisan 2016'da Strazburg'da AİHM tarafından ilan edildi.)

2016'dan sonra Türkiye başarısız bir darbe girişimi daha yaşadı ve 2018'e kadar iki yıl süren bir OLAĞANÜSTÜ HAL durumunda kaldı. Bu dönemde AİHM kararlarının uygulanmalarında son derece az ilerleme kaydettik.

2019 yılında OHAL koşullarının kaldırılması ve nispeten normal koşullara geri dönüşünün ardından Avrupa Konseyi, Bakanlar Komitesi (EC-BK), mahkeme kararlarının uygulanmasındaki ilerlemeleri tekrar izlemeye başladı.

Aralık 2019'daki 1362'nci toplantısında Bakanlar Komitesi, Haziran 2020'ye kadar Türkiye'nin kararların uygulanması ile ilgili bir Yol Haritası sunması gerektiğine karar verdi. Yol Haritası Haziran 2020'de Pandemi koşulları nedeniyle teslim edilemedi ve bugüne dek herhangi bir ilerleme belirtisi de kayıt edilmemiştir.

Avrupa Konseyi -Bakanlar Komitesi, Türkiye ile ilgili bu çok önemli gecikmeleri de göz önüne alarak konuyu 30 Kasım-Aralık 2. 2021.tarihinde yapılacak 1419. toplantının gündemine almaya karar verdi.

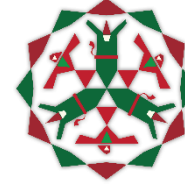
Bu toplantının bizler ve ülkemiz için son derece hayati olan bu konularda bir miktar daha ilerleme kaydedilmesine yardımcı olacağını umuyoruz. Çocuklarımız Sünni inanç teorileriyle büyümekte, din adamlarımızı yetiştirebilmek için okul açma izni alamıyoruz, ibadet yerlerimiz yasal ve idari sorunlar yaşıyor ve Sünni kesime sağlanan devlet desteklerinden mahrum bırakılmaktayız. İnanç gruplarına (Hıristiyan-Yahudi vb. dahil) tüzel kişilik kurma hakkı verilmediği için, ülkedeki inanç grupları arasında çok büyük bir dengesizliğe maruz kalmaktayız.

AİHM'nin vermiş olduğu, Avrupa Konseyi kurallarına göre Avrupa Konseyi- Bakanlar Komitesi'nin denetimi altında uygulanacak olan üç önemli kararının detayları ekteki sayfalarda yer almaktadır.

Faaliyetlerimize gösterdiğiniz ilgi ve destek için çok teşekkür ederiz.

Saygılarımızla
Doğan Bermek
Başkan
Alevi Düşünce Ocağı Derneği

EK. 2- ADO tarafından Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine iletilen Durum Raporu. 11.Ekim.2021

ADO Alevi Philosophy Center

Date: 11.10.2021

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi,

İnsan Hakları Başkanlığı;
Karar infaz dairesi.

RE: 1419th.CoM toplantısı
CUMHURİYETÇİ EĞİTİM VE KÜLTÜR MERKEZİ VAKFI GRUBU Davalar
(32093/10- 62649/10),
ZENGİN HASAN VE EYLEM GRUBU (1448/04)

Davalarımızı BK 1419. toplantısının gündemine aldığı için Bakanlar Kuruluna teşekkür ederiz.

Gündemin 36. maddesinde Alevi Davaları Grubu'nun konusu net olarak belirtilmiştir: "Alevi inancına bağlı olanlar ile İslam'ın çoğunluk kanadına mensup olanlar arasında zorunlu din eğitimi de dahil olmak üzere çeşitli muamele farklılıklarına yol açan yapısal ve idari sorunlar."

Alevi grup davaları, kararların tatmin edici bir şekilde uygulanması olmaksızın uzun süredir atıl durumda kalmaktadır. 1362 sayılı BK toplantısı kararlarında da belirtildiği gibi, ilgili mevzuat ve prosedürler düzeltilmeden bireysel tedbirlerin genel tedbirlere bağlanmaması ve başvuranlara sadece cezaların ödenmesi halen devam etmekte olup, uygulamaların tamamlanması ve adil tatmin konularında büyük bir engel teşkil etmektedir. konular.

Cemevi statüsü (32093/10) hala çözülmemiş bir sorundur,

Cemevlerinin aydınlatma giderlerinin bir kısmının geri ödenmesi henüz bir düzenlemeye ve/veya idari kılavuza tabi değildir, bu nedenle ibadethanelere sağlanan devlet desteklerinin çok küçük bir kısmından yararlanmak için binlerce cemevinin her biri ayrı dava açmak zorunda kalmakta ve Türk Mahkemelerinde birkaç kez tamamlanmış olan prosedürleri tekrarlamak zorunda kalmaktadır. Tartışmalar sembolik bir gösterge olarak elektrik faturaları üzerinde yoğunlaşsa da aslında Mahkeme kararı elektrik faturası dışında pek çok başka desteğin de olduğuna işaret etmektedir. Bu gerçeğe 1362. toplantı kararlarında tekrar değinilerek yetkililerimize; "Aydınlatma maliyetlerinin cemevlerine kısmen geri ödenmesi, Mahkeme tarafından Alevi topluluğunun Devletin

dini sübvansiyonlarından ve vergi muafiyeti de dahil olmak üzere diğer yardımlardan tamamen dışlanmasından kaynaklanan ayrımcılığı çözmek için yetersizdi. Diğer bir deyişle, Devletin inançlara destekleri sorununda hala başlangıç denebilecek ilk küçük adımlar atılmaktadır.

İnanç gruplarının durumu:

İzzettin Doğan ve diğerleri (62649/10);

2016 tarihli Mahkeme kararına rağmen uygulamalarla ilgili henüz bir gelişme olmamıştır;

- İnanç gruplarının yasal kimliğe sahip olmalarına izin verilmemektedir, (kararın 92,94 ve 95. paragrafları)
- İnanç gruplarının din adamlarını eğitime imkanı yoktur, (Para 110,124)
- Sünni olmayanlar ve azınlık inanç grupları, Sünni gruba sağlanan devlet desteklerinden yararlanamamaktadır.

Kararın 124. paragrafında; “Mahkeme, Devlet yetkililerinin Alevi cemaatine, dini uygulamalarına ve ibadet yerlerine yönelik tutumunun, Devletin tarafsızlık ve tarafsızlık ödevi ve dini toplulukların özerk var olma hakkı ile bağdaşmadığı kanaatinde.” İfadesi ile özetlenmiş olan koşullar Türkiye’de halen devam etmektedir;

Kararın 135. paragrafında belirtildiği gibi, durumun tüm sonuçlarıyla birlikte “Alevi cemaatinin özerk varlığının inkarı” devam etmektedir.

1362. sayılı Bakanlar Komitesi toplantısında, Türk makamlarından; “Belirli yasal ve idari önlemleri gösteren somut bir takvim içeren kapsamlı bir eylem planı hazırlanmasını ve bu kararlardan ilkinin kesinleşmesinin üzerinden geçen süreyi göz önünde bulundurarak, bunu 1 Haziran 2020’ye kadar Bakanlar Komitesine sunması.” talep edilmiştir.

Bilgilerimize göre 2021 Eylül ayına kadar böyle bir YOL HARİTASI henüz teslim edilmiş ve yetkililer tarafından herhangi bir referans veya iyi niyet duyurusu yapılmamıştır.

Eğitim Davaları: Hasan ve Eylem Zengin (1448/04), Mansur Yalçın ve diğerleri (21163/11)

Eğitim davaları, Aralık 2019’da gelişmiş denetim prosedürleri kategorisine alınmıştır.

Ancak Türk eğitimi sistemi pandemi rahatsızlıkları nedeniyle kaotik bir durumda olduğundan şu ana kadar herhangi bir ilerleme kaydedilmemiştir.

Müfredatlar olduğu gibi kalmıştır, seçmeli dersler artık ek din eğitimi için bir araç olarak kullanılmaktadır, hatta köktendinci din derslerinin 6 yaşından küçük çocukların okul öncesi eğitimlerine dahil edilmesini öneren bazı girişimler dahi kamuoyunda tartışılmaktadır. Norveç Helsinki Komitesi ve “İnanç Özgürlüğü Girişimi” 2 Mart.2021 tarihinde Bakanlar Komitesi’ne geniş bir rapor sunmuştur, rapordaki bulgulara katılıyor, birçok noktasını onaylıyor ve Türk makamları ile bir iletişimin ortasmasının kurulmasını bekliyoruz.

Doğal olarak eğitim uygulamaları, asimile edici yapıları ile Alevi toplumunun geleceği için en büyük tehdidi oluşturmaktadır.

Türkiye’nin insan haklarına ilişkin Eylem Planı:

Kararların infazı için 7 Mayıs.2021’de Daire’ye sunduğumuz son raporumuzdan bu yana Din Özgürlüğü konularına ilişkin Türkiye İnsan Hakları Eylem Planı’nda (IHEP) ilerleme kaydedilmemiştir ref: DGI/IB/OFN/ bk

Kısa bir not olarak, 8 Ekim 2021 tarihinde Avrupa Parlamenterler Meclisi Türkiye raportörü Nacho SANCHEZ AMOR ile AB Türkiye Delegasyonu’nun yaptığı düzenlemeler sayesinde bir araya geldiğimiz ve fikir alışverişinde bulunduğumuzu da bilgilerinize arz ederiz..

Şimdi 1419’uncu buluşmayı büyük bir umut ve heyecanla bekliyoruz.

Saygılarla
Doğan Bermek
Alevi Düşünce Ocağı Derneği

Ek. 3- Norveç Helsinki Komitesi ve İnanç Özgürlüğü Girişimi'nin Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne sunduğu 11.Ekim.2021 tarihli raporun sonuçlar bölümü.

Zengin Grubu davalarıyla ilgili olarak, Bakanlar Komitesi'nin Türk hükümetinden şu taleplerde bulunmasını tavsiye ediyoruz:

- Zengin dava grubunun kararlarının uygulanmasına ilişkin çalışmalar hakkında Bakanlar Komitesi'ni bilgilendirmek;
- Özellikle mevcut düzenlemelerdeki ders kitapları ve muafiyet kuralları alanlarındaki eksiklikleri gidermek suretiyle, gecikmeksizin Türk eğitim sistemini ve iç mevzuatı Sözleşme'ye uygun hale getirmek;
- Ayrımcı olmayan muafiyetlerin gecikmeksizin uygulanmasına yönelik adımlar atmak.
- Veliler tarafından yapılan muafiyet başvuruları ile muafiyet taleplerinin reddine ilişkin alınan birinci derece ve yerel yüksek mahkeme kararlarına ilişkin istatistikleri sağlamak.
- Bu değişiklikleri gerçekleştirecek planları ortaya koyan yeni bir Eylem Planı hazırlamak.

Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı v. Türkiye ile ilgili olarak şunları öneriyoruz:

– İbadet yeri statüsünün kazanılması ve bunun sonucunda sağlanan menfaatler konusunda yasal ve idari değişikliklerle, cemevi derneklerinin her durumda aydınlatma kararlarına veya ödemelerine itiraz etmelerini gerektirmeyecek şekilde ayrımcı olmayan bir süreç hayata geçirilmektedir.

- Bakanlar Komitesi, Türk Hükümetinden şunları talep etmelidir:
- Bu kararın uygulanmasına ilişkin planlanan veya atılmakta olan somut adımların durumunu kamuoyuna açıklamak;
 - İbadet yerlerinin belirlenmesi ve arazi tahsisleri için uygun yöntemleri belirlemek için kapsayıcı ve açık bir istişare sürecine girişmek;
 - Ulusal mahkeme kararlarının uygulanması hakkında bilgi vermek.

– Hükümet, bu değişiklikleri gerçekleştirmeye yönelik planları ortaya koyan yeni bir Eylem Planı sunmalıdır.

İzzettin Doğan ve Diğerleri / Türkiye davasıyla ilgili olarak şunları tavsiye ediyoruz:

- Hükümetten, kararın gündeme getirdiği din veya inanç özgürlüğü konularını ele almak için ilgili sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla kapsayıcı ve halka açık bir istişare süreci başlatmasının istenmesi;
- Hükümet, AİHS'nin 9. Maddesi ve 11. Maddesi ve Din veya İnanç Topluluklarının Tüzel Kişiliğine İlişkin AGİT/VC Ortak Yönergesi uyarınca, din veya inanç topluluklarının tüzel kişilik kazanmalarını sağlayacak bir yasa tasarısı çıkarması;
- Türk makamlarının, dini kamu hizmetlerinde ve kamu fonlarının tahsisinde eşitlik ve tarafsızlığın gözetilmesini sağlaması;
- Türk makamlarının, dini unvanların kullanımına ilişkin yasakların kaldırılması ve cemevlerinin statüsünün tanınması da dahil olmak üzere, Alevi topluluğunun din veya inanç özgürlüğüne yönelik kısıtlamaları ele almak için önlemler alması.
- Hükümetin, bu değişiklikleri gerçekleştirmek için planlar ortaya koyan yeni bir Eylem Planı sunması.

Son olarak, herhangi ilerleme kaydedilmediği için CM'nin geçici bir karar vermesini rica ederiz.

YOL HARİTASI

İzzettin Doğan ve Diğerleri / Türkiye (62649/10)
26 Nisan 2016 tarihli kesin karar

Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi / Türkiye (32093/10)
2 Aralık 2014 tarihli karar, 20 Nisan 2015 tarihinde nihai

Mansur Yalçın ve Diğerleri / Türkiye (21163/11)
16 Eylül 2014 tarihli karar, 16 Şubat 2015 tarihinde kesinleşen karar

Hasan Eylem Zengin / Türkiye (1448/04)
9 Ekim 2007 tarihli karar, 9 Ocak 2008'de nihai

I. VAKA AÇIKLAMALARI

1. İzzettin Doğan davasında Avrupa Mahkemesi, Devlet yetkililerinin Alevi topluluğuna, dini uygulamalarına ve ibadet yerlerine yönelik tutumunun Devletin yasalarıyla bağdaşmadığı gerekçesiyle 14. maddeyle bağlantılı olarak din özgürlüğü hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. tarafsızlık ve tarafsızlık görevi ve dini toplulukların özerk bir varoluş hakkı.
2. Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi / Türkiye davası, Sözleşme'nin 9. maddesiyle bağlantılı olarak Sözleşme'nin 14. maddesinin ihlaline ilişkindir, çünkü Alevi ibadethanelerine (cemevler) aydınlatma ödemesinden muaf tutulmamıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından ibadethaneler için sağlanan masraflar.
3. Mansur Yalçın ve diğerleri/Türkiye davası, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinin ihlaliyle ilgilidir. Söz konusu sonuca varan Mahkeme, kararını, nesnellik ve çoğulculuk kriterlerini karşılamayan konuları içeren din kültürü ve ahlaki (DKÖ) derslerinin zorunlu niteliğine dayandırmıştır.
4. Hasan Eylem Zengin - Türkiye davası, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinin ihlaliyle ilgilidir. Mahkeme, bu sonuca varırken, okuldaki "din kültürü ve ahlaki" dersinde verilen eğitimin, öğrencilerin dini konularla ilgili eleştirel bir zihin geliştirmelerine veya dini konulara saygı duymalarına olanak tanıyan nesnellik ve çoğulculuk kriterlerini karşıladığının kabul edilemeyeceği kanaatine varmıştır. Alevi inancına mensup bir öğrencinin velisinin, ders programında açıkça eksik olan konuya ilişkin dini ve felsefi kanaatleri.

II. BİREYSEL ÖNLEMLER

5. Yetkili makamlar, söz konusu ihlalin durdurulmasını ve başvuranların bunun olumsuz sonuçlarından dolayı tazmin edilmesini sağlamak için tedbirler almıştır.

ADLİ TATMİN

6. İzzettin Doğan ile ilgili olarak Hükümet, Mahkeme'nin Sözleşme'nin 9. maddesinin ve 14. maddenin ihlal edildiğine ilişkin bulguların Madde ile bağlantılı olarak ele alındığını belirterek, maddi tazminata hükmetmediğini yinelemek ister. 9 bu konuda yeterli adil tazmin olarak kabul edilebilir.
7. Avrupa Mahkemesi, manevi tazminata ilişkin olarak adil tazmin kararı vermemiştir; bununla birlikte, başvuranlar tarafından üstlenilen masraf ve giderler (3.000 EUR) açısından adil tazmin edilmesine karar verilmiştir. Adil tazmin, 26 Temmuz 2016 tarihinde banka hesabına yatırılmış ve başvuranlara yerleştirme hakkında bilgi verilmiştir. Bugün itibarıyla, başvuranlar ödeme için ilgili belgeleri sağlayamadıkları için bu tutarlar emanet hesabında hala askıdadır. (bkz. Ek 1)
8. Mahkeme, Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi kararında 41. maddenin uygulanması sorununu saklı tutmuştur. Taraflar arasında anlaşma ihtimali dikkate alınarak taraflara bu yönde süre tanınmıştır.
9. Tarafların anlaşmaya varamaması üzerine 20 Haziran 2017'de Mahkeme, davalı Devletin başvurana maddi tazminat olarak 44.400 Euro ve manevi tazminat olarak 10.000 Euro ödemesine karar vermiştir.
10. Hükümet, Mahkeme İhtüzüğü'nün 80. maddesine dayanarak, 20 Haziran 2017 tarihli Kararın düzeltilmesi için bir talepte bulunmuştur. Mahkeme, 19 Şubat 2019'da Hükümet tarafından sunulan talebi reddetmiştir.
11. Söz konusu kararın ardından Mahkeme tarafından hükmedilen toplam adil tazmin tutarı 23 Ocak 2020 tarihinde başvuranın banka hesabına aktarılmıştır. (bkz. Ek 2)
12. Mansur Yalçın ve diğer davalarla ilgili olarak, başvuranlar herhangi bir adil tazmin talebinde bulunmamışlardır. Buna göre, Mahkeme bu amaçla herhangi bir ceza vermemiştir.
13. Hasan Eylem Zengin başvurusu ile ilgili olarak, başvuranlar maddi ve manevi tazminat olarak herhangi bir tazminat talebinde bulunmamışlardır. Buna göre, Mahkeme bu amaçla herhangi bir ceza vermemiştir. Ancak, başvuranların iddiası üzerine Mahkeme, başvuranın üstlendiği masraf ve harcamalar bakımından adil tazmin edilmesine karar verilmiştir. Mahkemece belirlenen süre içinde ödenmiştir.

Diğer Bireysel Önlemler

14. Mansur Yalçın ile ilgili olarak, Hükümet, söz konusu çocukların, Mahkeme önünde yapılan başvuru kesinleştiğinden beri, zorunlu din kültürü ve ahlak dersi yaşını çoktan geçmiş olduklarını kaydeder. Bu nedenle, daha fazla bireysel önlemin gerekli olmadığına inanılmaktadır.
15. Hasan Eylem Zengin ile ilgili olarak Hükümet, söz konusu çocuğun zorunlu din kültürü ve ahlak dersi yaşını çoktan geçmiş olduğunu belirtmek ister. Bu nedenle Hükümet, daha fazla bireysel önlemin gerekli olmadığı görüşündedir.
16. Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı ile ilgili olarak, ihlal kararının ardından başvuran, elektrik faturalarından kaynaklanan borçlarına itiraz dahil olmak üzere hukuk mahkemelerinde çeşitli davalar açmıştır. Davada başvuran,

cemevinin kendi yetkisi altında faaliyet göstermesi nedeniyle aydınlatma masrafı da dahil olmak üzere belirli bir miktarda borcu olmadığını iddia etmiştir. Çoğu durumda, asliye hukuk mahkemeleri başvuranın iddialarını kabul etmiş ve binanın bir bölümünün ibadethane olarak işlev gördüğüne hükmetmiştir. İlk derece mahkemeleri gerekçesinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihadına atıfta bulunmuştur (Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı / Türkiye, 32093/10). Bu kararlar Yargıtay tarafından onanmıştır.

17. Ayrıca, ilk derece mahkemeleri tarafından reddedilen davalarda Yargıtay, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına atıfta bulunarak kararları iptal etmiştir (Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı / Türkiye, 32093/10) ve başvuru-cunun binalarında bilirkişi incelemesi yapılmasına ve binaların hangi bölümlerinin ibadethane olarak kullanıldığı değerlendirilerek aydınlatma giderlerinin tam olarak belirlenmesine karar verdi. Yargıtay bu gerekçe ile davaları bozmuş ve bu sonuca göre yeni bir karar verilmesi gerektiğine hükmetmiştir.
18. Bu bağlamda, yetkililer konuyla ilgili olarak ilgili kararları sunarlar. başvuranın aydınlatma maliyetleri. (bkz. Ek 3)
19. Bu nedenle Hükümet, daha fazla bireysel önlemin gerekli olmadığı görüşündedir.

III. GENEL ÖNLEMLER

20. Hükümet, öncelikle Türkiye Cumhuriyeti'nin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya herhangi bir dini harekete veya herhangi bir dini harekete mensubiyet gözetmeksizin herkesin eşit olduğu demokratik ve laik bir hukuk devleti olduğunun altını çizmek ister. diğer gerekçelerle. Hükümet, aynı zamanda, Türkiye Cumhuriyeti'nin de herkesin vicdan, din ve düşünce hürriyetine sahip olduğu ve kanunlara uygun olmadıkça ibadet, dini tören ve törenlerin serbestçe yapılabildiği bir Devlet olduğunu belirtmektedir. Anayasa'nın hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılmasını yasaklayan 14. maddesi.
21. Bugüne kadar, Türkiye, temel evrensel ve bölgesel insan hakları anlaşmalarına taraf olarak uluslararası insan hakları yükümlülüklerini taahhüt etmiştir. Bu bağlamda zaman içerisinde bu değerlerin korunması için gerekli adımları ve önlemleri almıştır. Türkiye, din özgürlüğü için, kamusal alanlarda başörtüsü yasağı gibi din özgürlüğü temelinde bazı kısıtlayıcı ve köhne hükümleri kaldırmıştır. Ayrıca, 2014 yılında Türk Ceza Kanununda yapılan değişiklik, kişilerin inanç, düşünce ve kanaatlerine dayalı olarak yaşam tarzlarına müdahalenin suç sayılmasına yol açmıştır.
22. Devletin tüm kurum ve kuruluşlarının Anayasa'da ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde yer alan ilkeler doğrultusunda, siyasi görüşe dayalı herhangi bir ayırım gözetmeksizin kanunen herkesin eşitliği ilkesini gözeterek faaliyetlerini yürütmelerini, felsefi inanç, din, mezhep veya benzeri sebeplerle. Bu bağlamda Devlet tüm inançlara ve dinlere eşit davranır ve farklı inançlara karşı tarafsızdır. Bununla birlikte, toplumda zaman zaman mevcut sorun gibi özünde karmaşık bir nitelik taşıyan sosyal ve ekonomik sorunlar ortaya çıkmakta ve bundan kaynaklanan köklü sorunlar tartışma konusu olabilmektedir.

23. Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında belirtmek gerekir ki, AİHM kararlarında belirtilen konuların ele alınması, Hükümetin yaklaşımı olan son derece titiz bir dikkat gerektirir. Bu bağlamda, bu amaçla yapılan çalışmalar şu şekilde eleştirel olarak değerlendirilebilir:

1. "Alevi Açılımı" Adlı Süreç Kapsamında Düzenlenen Alevi Çalıştayları (Din Özgürlüğü hakkı ihlalleri ve Sözleşme'nin 9. Maddesi ile bağlantılı olarak Sözleşme'nin 14. Maddesi)

24. "Alevi Açılımı" olarak adlandırılan süreç kapsamında, Türkiye'deki Alevilerin sorunlarını belirlemek ve ele almak için yedi çalıştay ve üç toplantı düzenlenmiştir.
25. Hükümet, Türk makamlarının, AİHM kararlarını vermeden önce bile (Mansur Yalçın'ın 16 Eylül 2014, Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi'nin 2 Aralık 2014 ve İzzettin Doğan'ın 26 Nisan 2016) meselelerden haberdar olduğunun altını çizer ve Mahkeme'nin Alevi taleplerine cevap vermeyi amaçladı. Bu nedenle, 3 Haziran 2009 - 30 Ocak 2010 tarihleri arasında Devlet Bakanlığı himayesinde çeşitli tarihlerde bir dizi çalıştay düzenlenmiştir.
26. 3-4 Haziran 2009 tarihlerinde düzenlenen ilk çalıştaya katılanlar arasında Alevilerin dini ve manevi liderleri (Alevi dedeleri), saygın kanaat önderleri ve aydınlar yer almaktadır. 8 Temmuz 2009 tarihinde düzenlenen ikinci çalıştayda ise akademisyenler konuyla ilgili görüşlerini dile getirdiler. 19 Ağustos 2009'da düzenlenen üçüncü çalıştayda ilahiyatçılar, daha önce birinci çalıştayın katılımcıları tarafından tartışılan konuyu ayrıntılı olarak tartıştılar. 30 Eylül 2009'daki dördüncü çalıştayda, STK'lar ve İnsan Hakları Kuruluşları temsilcileri, toplumun genel olarak konuya yönelik yaklaşımını incelediler. 11 Kasım 2009'daki beşinci çalıştayda medya temsilcileri ve gazeteci, haberlerin ve medyanın Aleviliği ne kadar objektif olarak yansıttığı konusunda görüş alışverişinde bulundu. Tartışmada ayrıca toplumun Alevilere gösterdiği yaklaşıma ilişkin değerlendirmeler de yer aldı. 17 Aralık 2009'daki altıncı çalıştayda, konunun siyasi boyutunu incelemek amacıyla farklı partilerden ve farklı geçmişlerden siyasetçiler bir araya geldi. 28 Ocak 2010 ile 30 Ocak 2010 tarihleri arasında gerçekleştirilen son çalıştay, o güne kadar düzenlenen çalıştayların çok sayıda katılımcısından oluşuyordu.
27. Çalıştaylar sırasında Alevilerin kafasında oluşan muğlak noktaların ve soru işaretlerinin giderilmesi ihtiyacı üzerine, 2 Temmuz 1993'te hayatını kaybedenlerin aileleri ve Alevilerin dini ve manevi liderlerinin katılımıyla üç toplantı daha yapılmıştır (Madımak). Olayı ve STK temsilcileri 14 Ocak 2010, 11 Şubat 2010 ve 24 Şubat 2010 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.
28. Alevi Çalıştayları ile ilgili nihai rapor 2010 yılında yayınlandı. Buna dayanarak çeşitli önerilerde bulunuldu.
29. Türk makamları, dava konusu meselelerin tarihi, sosyolojik ve teolojik arka planı olduğunu ve bu meselelerin yüzyıllardır tartışıldığını belirtmektedir.
30. Hükümet, bir çözüm bulmak için ilk kez bu konuları açık yüreklilikle tartışmak için bir girişimde bulundu, çünkü Türkiye, Avrupa Mahkemesi kararlarından çok

- önce bu konudaki sorunların farkındaydı. Ancak, birçok kez ülkenin ulusal güvenliğini ve demokratik yapısını hedef alan girişimler nedeniyle, sorunun çözümüne yönelik bu çabalar birdenbire ve şiddetle durdurulmuştur. Diğer bir deyişle, Türkiye ne yazık ki 2011’den başlayarak bugüne kadar devam eden ve “Alevi Açılımı” raporunda ve yukarıda anılan kararlarda olduğu gibi reform politikaları üzerinde kaçınılmaz etkileri olan çok zorlu ve istisnai bir süreçten geçmiştir. Yetkililer, bu çalışmaların sonuçsuz kalmasına neden olan ve ülkemizin güvenliğini ve demokratik yapısını hedef alan terör olayları ve eylemlerinin bir önceki eylem planında ayrıntılı olarak açıklandığını belirtmek isteriz. ([https://hudoc.exec.coe.int/eng#%7B%22EXECIdentifier%22:%5B%22DH-DD\(2019\)1214E%22%5D%7D](https://hudoc.exec.coe.int/eng#%7B%22EXECIdentifier%22:%5B%22DH-DD(2019)1214E%22%5D%7D)) §§ 29 – 34
31. Bununla birlikte, ulusal güvenliğe yönelik tehditlere rağmen, 64. Hükümet 10 Aralık 2015 tarihinde programını açıklamış ve Eylem Planı ilan etmiştir. 5,12,18,19, 25 ve 27 Ocak tarihlerinde bir dizi çalıştay düzenlenmiştir. 2016 ve 1-2 Şubat 2016 tarihlerinde Adalet Bakanlığı himayesinde, bu konulara en iyi çözümün bulunmasında gerekli görülen ilgili kişi/kuruluşların katılımıyla gerçekleştirilecektir. Ancak, 15 Temmuz 2016 Darbe girişimi ve bu yıkıcı eylemin ardından gelen komplikasyonlar, o dönemde daha ileri adımları kesintiye uğrattı. Türk makamları, alınacak genel tedbirlerin Alevi toplumuyla yakın çalışmayı ve birlikte bir dizi toplantı faaliyeti yürütmeyi gerektirdiğini düşünmektedir. Ancak koronavirüs pandemisi (COVID-19) nedeniyle sosyal hayatın ciddi şekilde aksamasına neden oldu. Hastalığın Türkiye’de ilk görüldüğü Mart 2020’den bu yana Sağlık Bakanlığı, Devletin canları koruma pozitif yükümlülüğü kapsamında hastalığın bulaşıcılığını azaltmak ve ortadan kaldırmak için birçok önlem almıştır. Bu kapsamda çok sayıda kamusal alan kısmen veya tamamen kapatılmış, birçok etkinlik iptal edilmiş veya ertelenmiştir. Ayrıca, yüz yüze görüşmeler de ertelenmiş, rotasyon sistemi ve esnek çalışma düzenlemeleri hayata geçirilmiş, belirli illerde hareket özgürlüğüne yönelik belirli kısıtlamalar getirilmiş, sosyal mesafe ve sosyal izolasyonun sağlanması için gerekli tüm kurallar getirilmiştir. Benzer önlemler dünya çapında birçok ülke tarafından uygulandı ve uygulanıyor.
32. Söz konusu hastalığın yayılma riskini ortadan kaldırmak ve tüm dünyada ve ülkemizde tüm insanların sağlığını korumak için alınan söz konusu tedbirler nedeniyle bazı çalışmalar bu süreçten objektif ve doğal olarak etkilenmiştir. Bu nedenle 2009, 2010, 2015, 2016 yıllarında olduğu gibi Mart 2020’den itibaren geniş katılımlı çalıştaylar düzenlenememiştir. Ancak yayılma riskinin azalması ve koşulların normale dönmesi ile birlikte çalıştayların yapılması beklenmektedir. çalışmaların devam edeceğini söyledi.
33. Buna göre, Türk makamları, mevcut kararlarda altı çizilen Alevi meselelerine ilişkin reform sürecinin, ihlal kararlarından çok önce Hükümet tarafından başlatılmış olduğunu kaydeder. Bununla birlikte, asıl kaygının kamu düzenini yeniden sağlamak ve ulusal güvenliğe yönelik tehditleri ortadan kaldırmak olduğu için, engelleyici olağanüstü durumlar bu takvimin planlandığı gibi uygulanmasını kesintiye uğrattı.

2. Yargıtay ve Danıştay İçtihatlarındaki Gelişmeler

34. Türkiye’de bahsi geçen dönemde yaşanan yukarıda belirtilen zorluklar sonrasında, kamu düzeni ve ulusal güvenlik büyük ölçüde bozulmuş ve tehdit edilmiştir. Yetkililer, yukarıda belirtilen engellere rağmen bazı noktalarda iyi bir ilerleme kaydedildiğini belirtiyorlar. 35. Hükümet, bu kararların yayınlanmasının ve dağıtılmasının ardından, yerel mahkemelerin Mahkeme’nin Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi / Türkiye kararında Mahkeme’nin bulgularına uygun olarak karar verdiğini hatırlatır.
36. Erenler Eğitim ve Kültür Vakfı’nın yurtiçinde yaptığı başvuruda İstanbul 6. İdare Mahkemesi aydınlatma giderlerinin geri ödenmesini reddeden idari işlemi iptal etti. Mahkeme, kararında aydınlatma giderlerinin Cemevi’ne ödenmesine karar verdi (29 Nisan 2016 tarih, 2015/1555 Doç., 2016/986 sayılı Karar). 29 Nisan 2016 tarihli karara karşı yapılan temyiz başvurusu Danıştay 13. Dairesi tarafından reddedildi (10 Temmuz 2017 tarih, 2016/4277 Dolap, 2017/2263 sayılı Karar). Düzeltme talebi de aynı Daire tarafından reddedilmiştir (10 Aralık 2018 tarih, Docket no. 2018/161, Karar no. 2018/3820) (bkz. Ek 4)
37. Kağıthane Hacı Bektaş Veli Eğitim ve Kültür Derneği’nin 6646 sayılı Kanun’un geçici 6’ncı maddesine göre aydınlatma giderlerinin ödenmesinin reddine ilişkin idari işlemin iptali için yaptığı yurtiçi başvuruda, İstanbul 7. İdare Mahkemesi’nin davayı reddetti. (19 Şubat 2018 tarih, 2017/952 sayılı Dock, 2018/266 sayılı Karar). Ancak Kağıthane Hacı Bektaş Veli Eğitim ve Kültür Derneği İstanbul Bölge İdare Mahkemesi’nin açtığı temyiz davasında İstanbul 7. İdare Mahkemesi’nin kararını bozmuş ve aydınlatma giderlerinin ödenmediğine ilişkin idari işlemin, Yargıtay içtihatlarına atıfta bulunarak iptaline karar verilmiştir. Yüksek İdare Mahkemesi. (bkz. Ek 5)
38. Alevi Kültür Dernekleri Tarsus Şube Başkanlığı tarafından açılan yerel davada davacı, yetkisi altında faaliyet gösteren cemevinin belirli bir meblağda (647,20 Türk lirası tutarında aydınlatma masrafı) borcu olmadığını iddia etmiştir. Mahkeme kararında aydınlatma bedelinin Cemevi’ne ödenmesine hükmetti. Tarsus 3. Asliye Hukuk Mahkemesi, binanın Cemevi olarak işlev gören kısmı için davayı kabul etti (7 Şubat 2019 tarih, 2017/64 No.lu Dosya, 2019/29 sayılı Karar). İlk derece mahkemesi gerekçesinde Yargıtay’ın (Yargıtay 3. Dairesi, 31 Mayıs 2019 tarih ve 2016/17500 sayılı Hüküm, 6192 sayılı Kararı) içtihatlarına atıfta bulunmuştur. (bkz. Ek 6)
39. Alevi Kültür Dernekleri Mersin Şube Başkanlığı tarafından açılan yerel davada davacı, yetkisi altında faaliyet gösteren cemevinin bir miktar borcu olmadığını (aydınlatma maliyeti 3.189,30 Türk Lirası) iddia etmiştir. Mersin 2. Asliye Hukuk Mahkemesi, binanın ibadethane işlevi gören kısmı için davayı kabul etti. İlk derece mahkemesi gerekçesinde, Yargıtay’ın (Yargıtay Hukuk İşleri Genel Kurulu) 3 Aralık 2014 tarih, 2014/7-1038E sayılı Docket No. 2014/990, 3. Yargıtay, 2014/11238 No.lu Karar, 9711 No.lu Karar, 27 Kasım 2015 Tarih ve 3. Yargıtay Kararı, 2015/15230 No.lu Karar, 2015/16775 No. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi hukuku (Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı / Türkiye, 32093/10)

40. Yukarıda bireysel tedbirlerle ilgili bölümde bahsedildiği gibi, başvuran Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı da elektrik faturalarından kaynaklanan borçlarına karşı hukuk mahkemelerinde dava açmıştır. Birçok davada, asliye hukuk mahkemeleri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı / Türkiye, 32093/10) içtihadına atıfta bulunarak, binanın bir kısmının zarar gördüğü gerekçesiyle davaları kabul etmiştir. (Bakırköy 2. Asliye Ceza Mahkemesi Kararı, 2018/497 dok, 2019/382 sayılı karar) Ayrıca Yargıtay da aynı yaklaşımı benimsemiş ve ilk derece mahkemeleri kararları (Yargıtay 3. 41. Sonuç olarak; Mahkeme'ye yapılan başvuruya konu olan ve Sözleşme'nin 9. maddesi ile bağlantılı olarak Sözleşme'nin 14. maddesinin ihlal edildiğine ilişkin tespitine konu olan aydınlatma giderleri, aşağıdaki hallerde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından ödenir. İdari yargı mercilerinin bir kararı kendileri lehinde yorumlaması. Bu kapsamda başvuru sahibinin adli makamlara başvurması halinde aydınlatma giderlerinin idare tarafından karşılanabileceği açıktır.
42. Bu bağlamda Hükümet, Elektrik Piyasası Kanunu'nun (4664 Sayılı Kanun) Geçici 6. Maddesinde, sadece toplu ibadete elverişli ibadet yerlerine ilişkin aydınlatma giderlerinin, ücretsiz girilenler ise Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından ödenir. Söz konusu yönetmelikten de anlaşılacağı üzere ibadethanelerin elektrik giderlerinin tamamının karşılanmasının mümkün olmadığı, sadece aydınlatma giderlerinin karşılanacağı açıktır. 43. Bu noktada cemevlerinin mimari özellikleri itibarıyla sadece ibadet yeri olan değil, kütüphane, müze, toplantı salonu gibi çeşitli unsurları da içinde barındıran yapılar olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. vb. Bu tür binalarda her bir ortak kullanım alanı için ayrı bir elektrik ölçüm cihazı değil, tüm bina için tek bir elektrik ölçüm cihazı bulunmaktadır. Bu nedenle sadece elektrik ölçüm cihazlarını dikkate alarak aydınlatma için ne kadar elektrik tüketildiğini tam olarak belirlemek mümkün değildir. Bu nedenle cemevlerinin aydınlatma maliyetlerinin hesaplanması için dava açılması ve bilirkişi incelemesi yapılması gerekmektedir.
44. Aydınlatma ücretinin her cemevi tarafından talep edilip edilmediği tahmin edilemez. Ayrıca yerel mahkeme kararlarından da anlaşılacağı üzere aydınlatma giderlerinin yüzde kaçının bu kapsamda olduğunun tespiti için bilirkişi incelemesi yapılması gerekmektedir. Bu nedenle, Türk makamları, ilgililer tarafından bu hukuk yoluna başvurma yeterli tazmin sağlayacağı görüşündedir. Bu bağlamda, yüksek yargı mercilerinin oluşturduğu içtihatların AİHM kararına uygunluğu dikkate alındığında bu yeterli bir tedbir teşkil edecektir.
45. Sonuç olarak, tüm yargı makamları, AİHM kararlarını dikkate alarak, içtihatlarını Mahkeme'nin bulgularıyla uyumlu hale getirmiştir. Dolayısıyla bu konu artık Türk Yargısında tartışmaya açık bir konu olmaktan çıkmıştır.
46. AİHM kararlarına ilişkin olarak, tüm yargı makamları, içtihatlarını Mahkeme'nin bulgularıyla uyumlu hale getirmiştir. Dolayısıyla bu konu artık Türk Yargısında tartışmaya açık bir konu olmaktan çıkmıştır.

3. Sözleşmeye Ek 1 No'lu Protokol'ün 2. Maddesinin ihlallerine ilişkin alınan tedbirler.

47. Hükümet, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 2. Maddesi ile ilgili olarak alınan tedbirlere ilişkin olarak aşağıdaki açıklamaları yapmak istemektedir.
48. Her şeyden önce, Mahkeme'nin Hasan ve Eylem Zengin davası (no. 1448/04, § 75, 9 Ekim 2007) kararında, muafiyet prosedürünün uygun bir yöntem olmadığı ve ebeveynlere yeterli koruma sağlar. Mahkeme'ye göre, bu tür bir muafiyet, velileri dini veya felsefi inançları hakkında okul yetkililerine bilgi vermeye zorlayabilir ve bu durum, mahkumiyet özgürlüklerine saygı gösterilmesini sağlamanın uygunsuz bir yolu haline getirir.
49. Mahkeme, Mansur Yalçın ve diğerleri davasındaki tutumunu da korumuştur. Avrupa Mahkemesi, muafiyet prosedürünün, öğrencilerin ebeveynlerine ağır bir yük getirmesi ve çocuklarını din derslerinden muaf tutmak için dini veya felsefi inançlarını açıklama zorunluluğuna maruz bırakması gerektiğine karar verdi (kararın 76. maddesi).
50. Bu temelde Türk makamları, en uygun önlemin, bu derslerden muafiyet kapsamını genişletmek yerine, RCE sınıflarının içeriğinin elden geçirilmesi olacağı görüşündedir. Bu bağlamda, yetkililer ayrıca, Hasan ve Eylem Zengin davalarında Mahkeme'nin müfredatın belirlenmesi ve planlanmasının ilke olarak Sözleşmeciler Devletlerin yetki alanına girdiğini açıkça vurguladığını belirtmek isterler (§ 51). Mahkeme, 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesinin ikinci cümlesinin, Devletlerin, verilen öğretim yoluyla, doğrudan veya dolaylı olarak dini veya felsefi türden nesnel bilgi veya bilgiyi Devlet okullarında yaymasını engellemediğini belirtmiştir. Ayrıca, Mahkeme'ye göre, ebeveynlerin bu tür öğretim veya eğitimin okul müfredatına entegrasyonuna itiraz etmesine bile izin vermemiştir, aksi takdirde kurumsallaşmış tüm öğretimin uygulanamaz hale gelme riskiyle karşı karşıya kalacaktır.
51. Görüldüğü gibi Mahkeme o dönemdeki durumun neden olduğu ihlali ortadan kaldıracak somut bir uygulamaya işaret etmemiştir. Aksine, konuyu Devletin takdir marjına bırakmıştır.
52. Mahkemenin "muafiyet usulüne" ilişkin görüşlerini dikkate alan yetkililer, ihlalin giderilmesi alanında çeşitli adımlar atmışlardır. İlk olarak, Türk makamları AİHM kararında zorunlu RCE derslerinin varlığının başlı başına bir ihlal olarak değerlendirilmediğini açıklığa kavuşturmak isterler (bkz. Mansur Yalçın ve Diğerleri / Türkiye, no. 21163/11, 16 Eylül 2014). , § 64). İhlal kararında Mahkeme, RCE derslerinin müfredatının içeriğinin altını çizmiştir.
53. Bu kapsamda, sorunun çözümü anlamında bu konulara ilişkin bir takım genel tedbirler alınmıştır.
54. Türk makamları, Mansur Yalçın ve Hasan Eylem Zengin'de (sırasıyla 21163/11 ve 1448/04); Başbakanlık, Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı temsilcilerinden oluşan bir komisyon tarafından Haziran 2016-Ocak 2017 tarihleri arasında Milli Eğitim Bakanlığı himayesinde bir dizi çalıştay düzenlendi. Diyanet İşleri Başkanlığı, akademisyenler, STK'lar. Komisyon, 2 Haziran 2016, 14 Haziran 2016, 22 Eylül 2016, 3 Kasım 2016, 7 Aralık 2016 ve 25-27 Ocak 2017 tarihlerinde çalıştaylar gerçekleştirilerek bir danışma raporu hazırladı.

55. Raporda, dinin yaşamda önemli bir yeri olduğuna, farklı din ve inançları tanımanın sosyalleşme ile birlikte önemine, öğrencilerin eleştirel düşünme becerisine ve dinin etkisine dikkat çekilmiştir. Kültür ve medeniyetin oluşumu üzerine. Ayrıca RCE sınıflarının uygulanmasının uzun bir deneyimin eseri olduğu da dikkate alındı. Müfredat içeriğinin, insanlar arasındaki farklılıkların bir sorun değil, bir zenginlik olduğu bir ortam yaratarak toplumda karşılaşılan önyargıların ortadan kaldırılmasında rol oynaması gerektiği değerlendirilmelerini içerir.
56. Komisyonun çalışma toplantılarında, Devletin, toplumun milli kimliğini korumak ve toplumsal değerleri sisteme dahil etmek amacıyla bu dersi zorunlu kılmak için takdir yetkisini kullanabileceğini göz önünde bulundurarak, Alevi-Bektaşî geleneği de dahil olmak üzere RCE derslerinin içeriğinin nesnel olarak yeniden geliştirilmesinin uygun olacağı fikrine özel önem verilmiştir.
57. Komisyonun tavsiye raporuna istinaden Ocak ve Şubat 2017’de ilgili kişilerin (yukarıda adı geçen) katılımıyla bir taslak müfredat hazırlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı’nın internet sitesinde öğrenciler, veliler ve genel olarak kamuoyu tarafından yapılan eleştiri, görüş ve değerlendirmeleri dikkate almak amacıyla hazırlanmıştır. Taslak müfredatın yayınlanmasıyla birlikte öğretim üyeleri, STK’lar, akademisyenler, veliler ve öğrencilerin programla ilgili görüş bildirmeleri ve çevrimiçi değerlendirme yapmaları sağlanmıştır. Gelen tüm görüş ve değerlendirmeler raporlanarak müfredatlara yansıtıldı.
58. Müfredat taslağının yayınlandığı ve ilgililerden değerlendirmelerin alındığı sürecin tamamlanmasının ardından, taslak müfredat, önerilerini müfredata dahil etmek üzere Türkiye’deki üniversitelere gönderilmiştir. 20 Ekim 2017 tarihinde, taslağa son halini vermek üzere Milli Eğitim Bakanlığı tarafından akademisyenlerden oluşan başka bir komisyon kurulmuştur. Taslak, 19 Ocak 2018 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından onaylandı. Aşağıdaki linkten ulaşılabilir: <https://dogm.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/14>
59. Farklı geçmişlerden gelen geniş bir yelpazenin katılımıyla hazırlanan müfredat taslağı, insanlar arasındaki farklılıkların sorun değil, zenginlik olduğu bir ortam yaratarak toplumda yaşanan önyargıların ortadan kaldırılmasında rol oynamayı amaçlamaktadır. 60. Yukarıda belirtilen müfredatın taslağını hazırlamak üzere kurulan komisyon, RCE derslerinin varlığının ve zorunlu niteliğinin önemine de işaret etmiştir. Alevilik ve Bektaşîlik gibi konular ders kitaplarında Alevilerin dini ve manevi liderlerinin görüş ve makalelerinden yararlanılarak objektif bir şekilde ayrıntılı olarak anlatılmıştır.
61. Geniş bir katılımı görüş ve değerlendirme sürecinin tamamlanmasının ardından taslak müfredata son şekli verilmiş ve Talim Terbiye Kurulu’na sunulmuştur. Talim Terbiye Kurulu, 19 Ocak 2018 tarihli kararıyla 2018-2019 eğitim öğretim yılında yeni RCE ders müfredatının okullarda uygulanmasını onayladı.
62. Sonuç olarak, Mahkeme kararının uygulanmasına ilişkin hazırlanan Eylem Planı, Çalışma Grubu toplantıları, müfredat ve ders materyallerinin raporlanması ve hazırlanması şeffaf ve etik değerler gözetilerek katılımcı bir süreç içerisinde yürütülmektedir.

63. Bu noktada Hükümet, 2016-2017 yılları arasında 6 toplantı gerçekleştiren toplumun her kesiminden oluşan çalışma grubunun önemli katkıları sayesinde nesnellik ve çoğulculuk kriterlerinin karşılandığını belirtmek ister. böylece her öğrencinin derslerde işlenen konuları tek bir bakış açısıyla takip etmek zorunda kalmadan din ve farklı düşünce ekolleri hakkında genel bilgileri objektif olarak öğrenebileceği bir eğitim ortamı yaratılmaktadır.
64. Yetkililer, Türkiye’nin RCE sınıflarında TOLEDO Rehber İlkeleri doğrultusunda hareket ettiğini ve tüm inançları ve dünya görüşlerini objektif ve çoğulculuk ilkeleri doğrultusunda ilgilendirdiğini vurgulamaktadır. Buna göre RCE dersleri aşağıdaki ilkeler çerçevesinde verilmektedir: “Devlet okullarında zorunlu RCE dersi objektif ise din ve inanç özgürlüğüne uygundur. Din ve inanç eğitiminin verildiği bir yerde hakim olan dine daha geniş yer verilebilir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi eğitimi nesnel bir şekilde verilirse zorunlu mu yoksa seçmeli mi olduğu sorun teşkil etmez. Müfredat gerçeklere dayalı, tarafsız, akademik ve mesleki standartlara uygun olmalıdır.”
65. Hükümet, müfredatı geliştirmek için daha fazla çalışma ve gözlemin düzenli ve sürekli olarak yapıldığını ayrıca belirtmek ister.

Zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinin İçeriği

66. Hükümet, şu anda ilk ve orta okullardaki RCE dersleriyle ilgili olarak aşağıdaki açıklamaları sunmaktadır.
67. Bu bağlamda, Hükümet’in görüşü şu anda uygulanmakta olan zorunlu RCE derslerinin yeni müfredatı ve bu derslerin amacı, 1 No’lu Protokol’ün 2. Maddesinde yer alan çoğulculuk ve nesnellik ilkeleriyle uyumludur. Sözleşmenin Özellikle 2005 yılından itibaren yapılandırılmaya başlanan ve son olarak 2011-2012 eğitim öğretim yılında uygulamaya konulan zorunlu RCE derslerinin yeni öğretim programlarında farklı kültürler ve onların dini değerleri hakkında bilgilere yer verilmiştir.
68. Mezhepler üstü bir yaklaşımla tasarlanan yeni RCE sınıfları ile “toplumun tüm farklı gruplarının karşılıklı saygı ve hoşgörü çerçevesinde tek bir çatı altında uyum içinde yaşamasını sağlamak” hedeflenmiştir. biri yabancılaşıyor”. 2011-2012 öğretim yılında uygulamaya konulan RCE sınıflarının mevcut öğretim programları, Türkiye’de yaşayan İslam’ın çeşitli dini oluşumlarına ve farklı dinler hakkında bilgilere daha fazla yer vermiştir. RCE derslerinin öğretim programı, inancın yorumlanması ile teolojik yorumun birbirinden farklı olduğu konular esas alınarak değil, Kur’an ve Sünnet esas alınarak hazırlanmıştır (Mansur Yalçın ve Diğerleri / Türkiye). (no. 21163/11) her iki yorum tarafından da ortak kaynak olarak kabul edilmiştir. Bu yaklaşım hiçbir şekilde farklı anlayışların yok sayıldığı veya gözden kaçırıldığı anlamına gelmemektedir. İslam’da ortaya çıkan inanç ve teolojik yorumlar, tasavvuf düşünceleri ve diğer dini oluşumlar hakkında bilgi vermek, benzerlik ve farklılıklarını fark etmek ve empati kurmak için program.
69. Ayrıca, RCE derslerinin öğretim programları, sadece Türkiye’de bulunan dini düşünce ve akımları içermekle yetinmemiş, “diğer dinlerin temel özelliklerini

tanımayı ve onlara karşı hoşgörülü davranmayı” hedeflemiştir. takipçiler”. Milli Eğitim Bakanlığı, ortaokul ve lisede 4. ve 12. sınıflar arasında eğitim gören öğrencilere okutulan RCE derslerinin müfredatını hazırlamaktadır. RCE müfredatı, kendilerini dini grupların (Alevi-Bektaşî gibi) bir üyesi olarak tanımlayan temsilcilerin yanı sıra ilahiyat uzmanları, sosyologlar, dinler tarihi ve din eğitimi uzmanları ve sivil toplum kuruluşlarından temsilciler. Taslak müfredatlar, yaklaşık bir ay

boyunca tüm halkın erişebileceği çevrimiçi bir platform aracılığıyla yorum ve değerlendirmeye sunulmaktadır. Alınan görüş ve değerlendirmeler çerçevesinde program son şeklini alır.

70. Ders kitapları özel yayınevleri de dahil olmak üzere ilgili yazarlar tarafından müfredat çerçevesinde hazırlanır ve Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına sunulur. Bilimsel titizlik, yasal uygunluk, görsellik standartları gibi kriterlere göre yapılan inceleme sonucunda uzmanlar tarafından onaylanır. Ders kitapları Milli Eğitim Bakanlığı ve özel yayınevlerinin yazarları tarafından müfredat esas alınarak hazırlanmaktadır. Ders kitaplarının belirli bir süre için geçerliliği vardır. Bu süreçte ders kitaplarının sayfaları yazarların anlatımına göre farklılık gösterebilmektedir. Bakanlık, bir kitabın tüm öğrenme çıktılarını içerip içermediğini denetler.

71. Ayrıca DKAB derslerinin dinler hakkında bilgiler içeren bir ders olduğu kadar kültürel, milli ve ahlaki değerler hakkında bilgiler de içeren bir ders olduğu dikkate alınarak değerlendirilmelidir. TOLEDO Rehber İlkeleri doğrultusunda ders kitaplarında dinler ve İslam ile ilgili bilgiler mezhepler üstü bir anlayış ve objektif bir yaklaşımla verilmektedir.

72. Devlet Okullarında Dinler ve İnançlar Hakkında Öğretime İlişkin Toledo Rehber İlkeleri, dinler ve inançlar hakkında öğretim için kriterler önerir. Bazı önemli kriterler aşağıdaki gibidir:

- Dinler ve inançlar hakkında öğretim, adil, doğru ve sağlam bilimsel temellere dayalı yollarla sağlanmalıdır. Öğrenciler, insan haklarına, temel özgürlüklere ve yurttaşlık değerlerine saygılı bir ortamda din ve inançları öğrenmelidir.
- Dinler ve inançlar hakkında eğitim verenler, okul ortamına ve okul topluluğunun üyeleri arasında karşılıklı saygı ve anlayış ruhu içinde başkalarının haklarının korunmasını teşvik eden uygulamalara katkıda bulunan din özgürlüğüne bağlılık göstermelidir.
- Dinleri ve inançları öğretmek okulların büyük bir sorumluluğudur, ancak bu öğretimin gerçekleştirilme şekli, değerlerin sonraki nesillere aktarılmasında ailelerin ve dini veya inanç kuruluşlarının rolünü baltalamamalı veya görmezden gelmemelidir.
- Müfredatların hazırlanması ve uygulanmasına ve öğretmenlerin eğitimine farklı paydaşları dahil etmek için kapsayıcı bir yaklaşım benimseyen, farklı seviyelerde danışma organları oluşturmak için çaba sarf edilmelidir.
- Dinler ve inançlar hakkında öğretimi içeren zorunlu bir programın yeterince objektif olmadığı durumlarda, daha dengeli ve tarafsız hale getirmek için re-

vize edilmesi için çaba gösterilmelidir, ancak bunun mümkün olmadığı veya hemen gerçekleştirilemediği durumlarda, vazgeçme haklarının tanınması Ayırılma düzenlemelerinin hassas ve ayrımcı olmayan bir şekilde yapılandırılması şartıyla, ebeveynler ve öğrenciler için tatmin edici bir çözüm olabilir.

- Dinler ve inançlar hakkında ders verenler bu konuda yeterli eğitim almış olmalıdır. Bu tür öğretmenlerin din ve inançları adil ve dengeli bir şekilde öğretebilecek bilgi, tutum ve becerilere sahip olmaları gerekmektedir. Öğretmenler, öğrencilerle etkileşim kurabilmeleri ve öğrencilerin birbirleriyle duyarlı ve saygılı bir şekilde etkileşime girmelerine yardımcı olabilmeleri için yalnızca konu yeterliliğine değil aynı zamanda pedagojik becerilere de ihtiyaç duyarlar.
- Din ve inançların öğretimine yönelik müfredat, ders kitapları ve eğitim materyallerinin hazırlanmasında dini ve din dışı görüşleri kapsayıcı, adil ve saygılı bir şekilde dikkate alınmalıdır. Özellikle olumsuz stereotipleri güçlendirdiğinde, yanlış veya önyargılı materyallerden kaçınmaya özen gösterilmelidir.
- Müfredatlar, dinler ve inançlar hakkında dengeli bir çalışma yaklaşımı sağlamak için tanınmış mesleki standartlara uygun olarak geliştirilmelidir. Müfredatın geliştirilmesi ve uygulanması, tüm ilgili taraflara yorum ve tavsiyede bulunmaları için uygun fırsatlar sunan açık ve adil prosedürleri de içermelidir.
- Dinler ve inançlar hakkında öğretim alanındaki kaliteli müfredat, ancak öğretmenlerin müfredatı kullanmak için profesyonel olarak eğitilmeleri ve bu konuyla ilgili bilgi ve yeterliliklerini daha da geliştirmek için sürekli eğitim almaları durumunda Toledo Rehber İlkelerinin eğitim amaçlarına etkili bir şekilde katkıda bulunabilir. Herhangi bir temel öğretmen hazırlığı, demokratik ve insan hakları ilkelerine göre çerçevelenmeli ve geliştirilmeli ve toplumdaki kültürel ve dini çeşitliliğe dair içgörü içermelidir.
- Dinler ve inançlar hakkında öğretime odaklanan müfredat, din ve inançla ilgili temel tarihsel ve çağdaş gelişmelere dikkat etmeli ve küresel ve yerel sorunları yansıtmalıdır. Okullarda ve hizmet ettikleri topluluklarda bulunan dini ve laik çoğulluğun farklı yerel tezahürlerine karşı duyarlı olmalıdırlar. Bu tür hassasiyetler, öğrencilerin, velilerin ve eğitimdeki diğer paydaşların endişelerini gidermeye yardımcı olacaktır.

73. RCE müfredatı, kazanım ve öğretim yöntemleri açısından TOLEDO Kılavuzlarında belirtilen tüm gerekli faktörleri karşılamaktadır.

74. RCE dersinin müfredatta yer alan amaç ve yöntemi aşağıda açıklanmıştır (bkz. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=318>)

.....

2.1. Programın Temel Felsefesi ve Genel Amaçları

RCE dersi, İslam'ı ve diğer dinleri betimleyici bir yaklaşımla öğretmeyi amaçlamaktadır. RCE dersleri kapsamında İslam, Kuran ve Sünnet'in ortaya koyduğu temel ilkeler çerçevesinde öğrencilere aktarıldı. İslam felsefesinde ortaya çıkan yorumlar, bilimsel bir yöntem ve mezhepler üstü bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Diğer yandan mevcut diğer dinler ise bilimsel bir yöntem ve olgusal bir yaklaşımla ele alınmıştır.

2.3. Programın Uygulanmasına ve Kitap Yazılmasına İlişkin Esas ve Açıklamalar

4) Gerek farklı din ve inançların öğretilmesinde gerekse İslam düşüncesinin yorumlarının öğretilmesinde olgusal bir yaklaşım benimsenir. Bu bağlamda İslam düşüncesindeki dinler, inançlar ve yorumlar kendi metin, kaynak ve kabullerine dayalı olarak öğretime tabidir.

8) Öğrenciler ünitelerde geçen Kuran ayetlerini, hadisleri ve sureleri ezberlemeye zorlanmazlar.

9) Din, vicdan ve düşünce özgürlüğünü zedeleyen yaklaşım, tutum ve davranışlardan kaçınılır. Bu bağlamda öğrenciler dini duygu ve düşüncelerini ifade etmeye, bilgi sahibi oldukları dini uygulamaları uygulamaya zorlanmazlar.

16) Öğrenciler, insana, düşünceye, özgürlüğe, ahlaka ve kültürel mirasa saygılı davranmaya teşvik edilir.”

75. Ancak RCE'nin sadece dinler hakkında bilgiler içeren bir ders olmayıp, yaşayan vatandaşların ortak paydası olan milli kültür ve evrensel ahlaki değerler hakkında bilgi vermekle yükümlü bir ders olduğu gerekçesiyle değerlendirilmelidir. Türkiye'de. Toledo ilkeleri doğrultusunda ders kitaplarında milli kültür ve evrensel ahlak unsurlarına yer verilerek diğer dinler ve İslam hakkında objektif bir yaklaşımla bilgi verilmektedir.

76. Örnek vermek gerekirse ders kitaplarında Türk toplumunun genel değer ve özelliklerine ilişkin şu konulara yer verilir: “İnsan İlişkilerinin Temeli: Sevgi ve Saygı”, “Bedenimi ve Giysilerimi Temiz Tutarım”, “Ben Evimi ve Okulumu Temiz Tut”, “Çevremi Temiz Tut”, “Nezakat Kuralları”, “Selâm Örfleri”, “İletişim ve Konuşma Örfleri”, “Sofra Görgü Kuralları”, “Bazı Zararlı Alışkanlıklar”, “Zararlı Alışkanlıklara Başlama Nedenleri” “, “Zararlı Alışkanlıklardan Kaçınma Yolları”, “Toplumumuzu Birleştiren Temel Değerler”, “Güzel Ahlaki Tutum ve Davranışlar: Adalet, Dostluk, Dürüstlük, Özdenetim, Sabır, Saygı, Sevgi, Sorumluluk, Vatansızlık ve İyilik”, “Değerler ve Değerlerin Kaynağı”, “Değerlerin Gençlerin Kişilik Gelişimindeki Yeri ve Önemi”, “Temel Değerler: Hikmet, Adalet, İffet ve Cesaret”, “Ahlak ve Disiplin İlişkisi”, “Din Güzel Ahlakı”, “İzler Mimarimizdeki Dinin İzleri”, “O’da Dinin İzleri Müziğimiz”, “Edebiyatımızda Din İzleri”, “Örf ve Âdetlerimizde Din İzleri”. REC dersleri yukarıda da görüldüğü gibi Toledo ilkeleri doğrultusunda dinler, milli kültür ve evrensel ahlaki değerler hakkında bilgiler içermektedir.

77. Milli Eğitim Bakanlığı yayını olan RCE ders kitapları incelendiğinde toplam 186 sayfanın Yahudilik, Hristiyanlık, Hinduizm, Budizm, Konfüçyüsçülük, Taoizm, Sünnilik ile ilgili dini inanç ve ibadetlerle ilgili olduğu görülmektedir. ,

Hanefilik, Alevilik-Bektaşılık, Hanbalizm, Şafilik, Malikizm, Eşarilik, Yesevilik, Rifaizm, Kadirlik, Mevlevilik ve Nakşibendilik. Bu bölümlerde çeşitli dinler ve dini inançlar ve ibadetler açıklanmıştır. 186 sayfanın 21’inde Alevilik ve Bektaşılıktan de söz edilmiştir. Ders kitaplarında yer alan diğer inançlara bakıldığında ise bu oran dikkat çekicidir. Dolayısıyla ders kitaplarında Aleviliğe daha az yer verildiği söylenemez.

78. Bu dersin müfredatı ve ders kitapları Talim ve Terbiye Kurulu tarafından onaylanır. RCE derslerinin içeriğinde öğrencilerin gelişim düzeyleri göz önünde bulundurularak din ve ahlak alanındaki temel konular, temel kaynaklara dayalı teolojik bir yaklaşımla nesnel olarak ele alınmaktadır. Dersin amacı herhangi bir dini uygulamayı dayatmak veya dikte etmek değildir. Bu ders din ve ahlak konusunda aydınlanmaya/kültürlenmeye öncelik verir. Dolayısıyla bu derste bir nevi mezhepsel din eğitimi verilmemekte, aksine bir bilgilendirme ve kültürlenme yolu esas alınmaktadır.

79. Sonuç olarak Hükümet, Türkiye’deki tüm müfredatların bilimsellik, pedagoji ve hukuka uygunluk ilkelerine uygun olarak hazırlandığını belirtmektedir. Bu doğrultuda ders kitaplarında inanç ayrımı yapılmaksızın nesnel içeriklere yer verilmektedir. Bu durum Türk eğitim sisteminin tarafsız, nesnel ve bilimsel tutumunu ortaya koymaktadır.

4. Diğer gelişmeler

Yargı Reformu Stratejisi

80. Mayıs 2019’da, Türkiye Adalet Bakanlığı bir Yargı Reformu Stratejisi (JRS) yayınladı.1 Strateji, Türkiye’nin adalet sisteminin reformu için dokuz hedef ortaya koymakta ve bir dizi “faaliyet”i özel önlemler olarak sıralamaktadır. bunlar biter. Stratejinin belirtilen amaçları şunlardır:

... hukukun üstünlüğünün güçlendirilmesi, hak ve özgürlüklerin daha etkin korunması ve geliştirilmesi, yargı bağımsızlığının güçlendirilmesi ve tarafsızlığın geliştirilmesi, sistemin şeffaflığının artırılması, yargı süreçlerinin basitleştirilmesi, adalete erişimin kolaylaştırılması, savunma hakkının güçlendirilmesi ve etkin bir şekilde korunması makul bir sürede yargılanma hakkı.

81. Türkiye’nin uluslararası hukuk yükümlülüklerini yansıtan Yargı Reformu Stratejisi şunları teyit etmektedir:

...[t]burada hukukun üstünlüğü ile yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı arasında yapısal bir bağ vardır. Yargı bağımsızlığının ve tarafsızlığının sağlanması, demokrasi, hukukun üstünlüğünün ön koşuludur. Bu aynı zamanda bireysel hak ve özgürlüklerin teminatıdır.

1 Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, Yargı Reformu Stratejisi, Mayıs 2019 (bundan sonra JRS olarak anılacaktır), http://www.sgb.adalet.gov.tr/ekler/pdf/YRS_ENG.pdf adresinde mevcuttur.

82. Yargı Reformu Stratejisi’nin 1. Amacı “Hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi” kapsamında hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesine yönelik geniş perspektifli yeni politikalar belirlenmiştir.

İnsan Hakları Eylem Planı

83. Öte yandan, Mart 2021’de Türkiye Cumhurbaşkanı tarafından İnsan Hakları Eylem Planı açıklandı. Eylem Planının hazırlık süreci işbirlikçi ve katılımcı bir yaklaşımla yürütülmüştür. İnsan Hakları Eylem Planı’nda Mahkeme’nin tüm karar ve kararları, Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler’in ilgili organ ve komitelerinin Yönerge ve Tavsiyeleri dikkate alınmıştır. Bu kapsamda ilgili tüm kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve ilgili katılımcıların görüşleri alınmış ve onlarla toplantılar yapılmıştır. Bu toplantılar sonucunda elde edilen görüş ve öneriler titizlikle değerlendirilmektedir.
84. Bu kapsamda, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa Mahkemesi kararlarında belirtilen ihlal alanlarına yönelik çözümlerin geliştirilmesi, insan hakları alanında uluslararası koruma mekanizmalarının izleme raporlarının değerlendirilmesi ve Türkiye Cumhuriyeti ile işbirliğinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. İnsan hakları alanında çalışan ulusal ve uluslararası STK’lar.
85. Hazırlık süreci kapsamında, 17 Aralık 2019 ve 18 Aralık 2019 tarihlerinde sırasıyla Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonu yetkilileri ile görüş ve teklif alışverişinde bulunulmuştur. 7 Şubat 2020’de Avrupa Konseyi, İnsan Hakları Eylem Planı ile ilgili çalışmalara ilişkin resmi görüş ve önerilerini iletmiştir.
86. İnsan Hakları Eylem Planı’nın 4. Bölümünde ifade, örgütlenme ve din özgürlüklerinin bir bütün olarak korunması ve geliştirilmesi ele alınmıştır. Plan, din ve vicdan özgürlüğünün en geniş şekilde kullanılmasının sağlanması için ilgili mevzuat ve uygulamanın uluslararası insan hakları standartları çerçevesinde gözden geçirilmesini öngörmektedir.
87. Yukarıdaki hususlardan da anlaşılacağı gibi, Plan bu amaç çerçevesinde vicdan ve din özgürlüğüne ilişkin daha fazla güvence öngörmektedir.

5. Kararın Yayımlanması ve Yayılması

88. Hükümet, yayın ve yayma önlemlerinin alınmasını sağlamıştır. Bu amaçla, Avrupa Mahkemesi’nin kararı Türkçe’ye çevrilmiş ve Mahkeme’nin web sitesinde2 kullanıma sunulmuştur.
89. Ayrıca, Avrupa Mahkemesi’nin kararı, Avrupa Mahkemesi’nin bulgularına ilişkin açıklayıcı bir notla birlikte Diyanet İşleri Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Hakimler ve Savcılar Kurulu, Ombudsman Kurumu ve ilgili yerel mahkemelere iletilmiştir. Bu davada ve ayrıca Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay gibi diğer ilgili mahkemelere.

IV. SONUÇ

90. Yetkililer, alınan münferit tedbirlerin söz konusu ihlalin sona ermesini ve başvurulara bunun olumsuz sonuçları için tazminat sağlanmasını sağladığı kanaatinde.
91. Bakanlar Komitesi, İzzettin Doğan v. Türkiye, Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı v. Türkiye, Mansur Yalçın vd. Türkiye ve Hasan Eylem Zengin v. Türkiye kararlarının uygulanmasına ilişkin alınan tedbirler hakkında düzenli olarak bilgilendirilecektir.

Ek. 5 - Türkiye’den Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’ne sunulan ek iletişim belgesi 3.Kasım.2021

Ankara, Kasım 2021

TÜRK HÜKÜMETİ SUNUMU

KURAL 9.2 STK İLETİŞİMİNE YANIT OLARAK

ALEVİ FELSEFESİ MERKEZİ (ALEVİ DÜŞÜNCE OCAĞI DERNEĞİ-ADO) ve NORVEÇ HELSINKİ KOMİTESİ - İNANÇ ÖZGÜRLÜĞÜ GİRİŞİMİ

- 26 Nisan 2016 tarihli İzzettin Doğan ve Diğerleri / Türkiye (62649/10) kesin karar
2 Aralık 2014 tarihli Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi / Türkiye (32093/10) kararı, 20 Nisan 2015 tarihinde kesinleşti
16 Eylül 2014 tarihli Mansur Yalçın ve Diğerleri / Türkiye (21163/11) kararı, 16 Şubat 2015 tarihinde kesinleşti
9 Ekim 2007 tarihli Hasan Eylem Zengin / Türkiye (1448/04) kararı, nihai 9 Ocak 2008

I.Giriş

1. Türk makamları, Alevi Felsefe Merkezi (Alevi Düşünce Ocağı Derneği-ADO), Norveç Helsinki Komitesi ve İnanç Özgürlüğü Girişimi’nin (“STK’lar”)ın, Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi’ne. Vakfı (no. 32093/10) davaları ve Hasan ve Eylem Zengin (no. 1448/04) davaları grubuna ilişkin beyanlarına cevaben aşağıdaki açıklamaları yapmak isterler
2. Başlangıç olarak, Hükümet, bu dava gruplarıyla ilgili olarak Ekim 2021’de Bakanlar Komitesi’ne (“BK”) sunulan Eylem Planının ve Haziran 2020’de BK’ya sunulan Ek Bilgi Notunun, STK’ların iletişimlerinde dile getirilen konulara ilişkin Türkiye’nin eylemlerini içermektedir. Bu nedenle, Türk makamları bu konudaki önceki beyanlarını yinelemektedir.
3. BK’ya sunulan Ek Bilgi Notu ve Eylem Planında belirtildiği gibi, BK’nın 1362. toplantısında yukarıda belirtilen dava gruplarına ilişkin kararı tercüme edilmiştir. Gerek karar gerekse tercümesi gerekli çalışmaların yapılması ve tedbirlerin alınması için ilgili kamu kurumlarına sunulmuştur.
4. Mevcut sunumda, yetkililer, STK’ların iletişimlerinde dile getirilen aşağıdaki konulara açıklık getirmek istemektedir.
5. Bildirim metinlerinde, STK’lar esas olarak, Ekim 2021’de sunulan eylem planının bu dava gruplarıyla ilgili alınan veya planlanan herhangi bir özel önlemi içermediğini ve Hükümet’in bu konulara ilişkin sunumunda iddialarına somut bir yanıt verilmediğini savunmuşlardır Ayrıca Türkiye’nin AIHM kararlarını yerine getirmek için gerekli adımları atmadığına dikkat çekmişlerdir.
6. Her şeyden önce, Hükümet, söz konusu sunumda öne sürülen iddiaların, aynı dernekler tarafından daha önceki sunumlarda öne sürülen iddialarla aynı nitelikte olduğunun altını çizmek ister.
7. Bu nedenle, Hükümet, öncelikle, aynı derneklerin bu dava gruplarına ilişkin olarak sundukları görüşlere cevaben Hükümet’in daha önce sunduğu görüşlerde dile getirilen hususları tekrarlamak ister. Ayrıca Hükümet, 5 Ekim 2021’de sunulan Eylem Planı’nın derneklerin son sunumunda yer alan konulara ilişkin ayrıntılı açıklamalara sahip olduğu görüşündedir.

II. Ayrımcı Olmayan Muafiyet Usulünün Bulunmadığı İddiasına İlişkin

8. Öncelikle, Hasan ve Eylem Zengin davası (no. 1448/04, § 75, 9 Ekim 2007) kararında, Mahkeme, muafiyet prosedürünün uygun bir yöntem olmadığı ve ebeveynlere yeterli koruma sağlamadığı kanaatindedir. Mahkeme'ye göre bu tür bir muafiyet, velileri dini veya felsefi inançları hakkında okul yetkililerine bilgi vermeye zorlayabilir ve bu durum, inanç özgürlüklerine saygı gösterilmesini sağlamanın uygunsuz bir yolu haline getirir. Mahkeme, Mansur Yalçın ve Diğerleri davasında da tutumunu korumuştur.
 9. Avrupa Mahkemesi, muafiyet prosedürünün, öğrencilerin ebeveynlerine ağır bir yük getirmesi ve çocuklarını din derslerinden muaf tutmak için dini veya felsefi inançlarını açıklama zorunluluğuna maruz bırakması gerektiğine karar vermiştir (§ 76). yargı). Bu temelde Türk makamları, en uygun önlemin, bu derslerden muafiyet kapsamını genişletmek yerine, RCE derslerinin içeriğinin elden geçirilmesi olacağı görüşündedir.
 10. Mahkeme'nin Hasan ve Eylem Zengin kararının ardından, ilgili karardan önce başlayan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ("DKAB dersi") müfredatına ilişkin çalışmalara hız verilmiştir.
 11. Mahkemenin Mansur Yalçın ve Diğerleri kararı kapsamında bir Çalışma Grubu oluşturulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı himayelerinde, Başbakanlık, Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, akademisyenler ve STK temsilcilerinin katılımıyla çok sayıda çalıştay düzenlendi.
 12. Bu Çalışma Grubu, bir yıl içinde altı ana toplantı gerçekleştirerek bir rapor hazırlamış ve Alevi-Bektaşî geleneği de dahil olmak üzere DKAB dersinin içeriğinin nesnel olarak yeniden geliştirilmesinin uygun olacağı düşüncesine özel önem verilmiştir. Bu nedenle ilgili rapor doğrultusunda müfredat geliştirme çalışmaları başlamıştır.
 13. Ocak-Şubat 2017'de Alevi katılımcılardan oluşan bir komisyon ile müfredat taslağı hazırlanmıştır. Temmuz 2017'de öğretim üyeleri, STK'lar, akademisyenler, veliler ve öğrencilerin müfredatla ilgili görüş bildirmeleri ve çevrimiçi değerlendirme yapımları sağlanmış; halktan taslak programa ilişkin görüşler alınmış, gelen tüm görüş ve değerlendirmeler raporlanarak müfredatlara yansıtılmıştır. Ayrıca, taslak müfredata ilişkin üniversitelerden görüş de istenmiştir.
 14. Sonuç olarak, Mahkeme kararının uygulanmasına ilişkin hazırlanan Eylem Planı, Çalışma Grubu toplantıları, müfredat ve ders materyallerinin raporlanması ve hazırlanması şeffaf ve etik değerler gözetilerek katılımcı bir süreç içerisinde yürütülmektedir. .
 15. Türkiye, RCE dersinde TOLEDO Yol Gösterici İlkeler doğrultusunda hareket etmekte, tüm inanç ve dünya görüşlerini objektif ve çoğulculuk ilkesi doğrultusunda ele almaktadır.
- Buna göre RCE dersleri TOLEDO Rehber İlkeleri çerçevesinde verilmektedir.

III. Zorunlu DKAB Ders Kitaplarında Aleviliğe Daha Az Yer Verildiği İddiasına Dair

16. TOLEDO Yol Gösterici İlkeleri doğrultusunda, RCE Derslerinde, ders kitaplarında dinler ve İslam ile ilgili bilgiler mezhepler üstü bir anlayış ve nesnel bir yaklaşımla verilmektedir. Türkiye'de yaşayan yurttaşların ortak paydası olan milli kültüre ve evrensel ahlaki değerlere daha çok bu ders kitaplarında yer verilmektedir.
- Ayrıca, RCE derslerinin öğretim programları, sadece Türkiye'de bulunan dini düşünce ve akımları içermekle yetinmemiş, "diğer dinlerin temel özelliklerini tanımayı ve müritlerine karşı hoşgörölü davranmayı" da hedeflemiştir. . Milli Eğitim Bakanlığının yayın organı olan RCE dersi ders kitapları incelendiğinde birçok din ve dini inanç ve ibadetlerin anlatıldığı görülmektedir.
17. Türkiye'de tüm müfredatlar bilimsellik, pedagoji ve hukuka uygunluk ilkelerine uygun olarak hazırlanır.1 Bu doğrultuda farklı derslerde içerikle ilgili ise inançlar açısından herhangi bir ayırım yapılmadan objektif içerikler sunulur. Bu durum Türkiye'nin tarafsız, objektif ve bilimsel tavrını ortaya koymaktadır.
18. 2008 yılında Türkiye, bu konuda RCE dersinin daha çoğulcu olmasını sağlamak için kendi inisiyatifiyle adımlar atmıştır. Müfredatın doğası gereği, pedagojik ilkeler çerçevesinde öğrencilerin bilişsel ve duygusal gelişimleri doğrultusunda olabildiğince kapsamlı bir şekilde Alevilik ile ilgili bilgiler verilmektedir. Ayrıca, Mansur Yalçın kararının icrası için kurulan Komisyonun raporunda ve Mahkemenin diğer kararlarında yapılan tavsiyeler doğrultusunda, DKÖ dersi özüne uygun olarak, daha çok kültürel ve etik bilgi içeren bir yaklaşımla hazırlanmıştır. milli, ahlaki ve kültürel değerleri içerir.
19. Ayrıca, diğer derslerde olduğu gibi, RCE dersi açısından da müfredat sadeleştirilmiş ve ünite sayısı azaltılmıştır2. Bu nedenle, söz konusu iletişimin iddia ettiği gibi sayfa sayısında belirli bir azalma olmamıştır. Bu süreç bilimsel ilkeler doğrultusunda yürütülmüştür ve STK'nın söz konusu iddiası spekülattir.
20. 2018 yılı Ocak ayında Milli Eğitim Bakanlığı müfredata ilişkin güncelleme çalışmalarını tamamlamıştır. Güncellenen müfredat "mufredat.meb.gov.tr" internet sitesinde yayımlandı. 2018 yılında müfredata ilişkin güncelleme çalışmaları kapsamında DKAB dersi "Alevilik-Bektaşîlik" konusuna müfredata dahil edilmiş, ders kitapları ve öğretim materyalleri bu doğrultuda hazırlanmıştır.
21. Okullarda okutulan ders kitapları, "Ders kitapları, temel hak ve özgürlükleri destekleyen, her türlü ayrımcılığı reddeden bir yaklaşım sunar" ilkesi doğrultusunda hazırlanır. Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Öğretim Araçları Yönetmeliği'nin "Ders Kitaplarının Özellikleri" bölümünde düzenlenmiştir.

IV. STK'ların Diğer İddialarına İlişkin

22. Türk makamları, bu dava gruplarının infaz sürecinin sadece bu grupta yer alan Avrupa Mahkemesi kararlarını ilgilendirdiğini belirtmek isterler. STK'ların iddiaları bu kararların infaz süreciyle ilgili değildir. Bu nedenle, yetkililer bu iki dava grubuyla ilgili olmayan konularda yorum yapmak istememektedir.
23. Hükümet, Türkiye Cumhuriyeti'nin herkesin vicdan, din, düşünce özgürlüğüne sahip olduğu ve Anayasa 14. maddeye aykırı olmadıkça ibadet, dini tören ve törenle-

rin serbestçe yapılabilirdiği bir Devlet olduğunu belirtmek ister. Anayasa'nın. Bugüne kadar Türkiye, evrensel ve bölgesel insan hakları anlaşmalarına taraf olarak uluslararası insan hakları yükümlülüklerine bağlı kalmıştır. Bu bağlamda zaman içerisinde bu değerlerin korunması için gerekli birçok adım atılmış ve önlem almıştır. Türkiye, din özgürlüğü alanında, din özgürlüğü temelinde bazı kısıtlayıcı ve köhne hükümleri kaldırmıştır.

24. Hükümet, bir çözüm bulmak için bu konuları açık yüreklilikle tartışmak için bir girişimde bulunmuştur. Eylem planında da belirtildiği gibi bu konuda çok sayıda toplantı ve çalıştay düzenlenmiştir.
25. Türk makamları, mevcut kararlarda altı çizilen Alevi meselelerine ilişkin reform sürecinin, ihlal kararlarından çok önce Hükümet tarafından başlatıldığını belirtmek isterler. Türk makamları, eldeki ihlallere yol açan nedenleri ortadan kaldırma konusundaki istekliliğini sürdürmektedir.

SONUÇ

26. Türk makamları, Bakanlar Komitesini Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı (no. 32093/10) davaları grubunun ve Hasan ve Eylem Zengin'in yürütülmesi kapsamında yukarıda belirtilen açıklamaları dikkate almaya davet eder. (no. 1448/04) dava grubu.
27. Ayrıca, Türk makamları, Mahkeme'nin herhangi bir mevcut uygulamasına veya bir ihlal kararına ilişkin olmayan iletişimlerde ileri sürülen iddialar hakkında spekülasyon yapmak istememektedir.

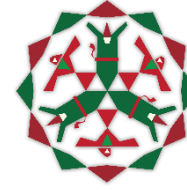
1 Ders Kitaplarının Sınav Kriterleri <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ders-kitaplarin-incelenmesi/dosya/32>

2 Müfredat sadeleştirme politikası için bakınız:

https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf

DH-DD(2021)1150: Türkiye'den Haberleşme.

Ek.6 – ADO tarafından Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne sunulan ilave rapor 8. Kasım.2021

ADO Alevi Philosophy Center

İstanbul 8. Kasım 2021

Alevi Düşünce Ocağı Derneği

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi İnsan Hakları Direktörlüğü, Karar İnfaz Dairesi.

Ynt: 1419 uncu Bakanlar Komitesi toplantısı. (11 Ekim.2021 tarihli yazışmamıza ek notlar)

Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Vakfı Dava Grubu (32093/10 -62649/10), Zengin Hasan ve Eylem- MansurYalçın Dava Grubu (1448/04 – 21163/11)

Hudoc-Exec'in kamuoyuna açık duyurusu ile haberdar olduğumuz Türkiye'nin 5 Ekim 2021 tarihli EYLEM PLANI ve 3 Kasım 2021 tarihli ek Sunumu üzerinde çalışmalarımızı yaptık. EYLEM PLANI'nın, Türkiye Cumhuriyeti'nin, başvuru sahiplerine tazminatların ödenmesi ile kararların yerine getirilmiş olduğunu varsaydığı bir kez daha ortaya koymuş olduğunu üzülenek belirtmek isteriz. Bu vesile ile, bireysel ve genel tedbirler tamamlanmadan ve uygulanmadıkça, bir hükmün uygulanması için sadece tazminat ödemenin tek başına yeterli olmadığını bir kez daha hatırlatmak isteriz.

Sözleşmenin 46. Maddesinin bir kere daha altını çizerek işaret etmek isteriz ki;

“1. Yüksek Sözleşmeci Taraflar, taraf oldukları her davada Mahkeme'nin nihai kararına uymayı taahhüt ederler.”

2. Mahkemenin nihai kararı, onun icrasını denetleyecek olan Bakanlar Komitesine iletilir.”

Bakanlar Komitesi, kararların uygulanmasını üç ana kritere göre ölçer (BK Kurallarının 6. Maddesi);

1. Sözleşmenin 41. Maddesi uyarınca mahkeme tarafından hükmedilen herhangi bir “adli tazminat”ın (genellikle maddi zararlar, manevi zararlar, yasal ücretler ve faiz ödemelerinin bir kombinasyonu) ödenip ödenmediği;
2. Söz konusu ihlalin sona erdirilmiş olup olmadığı ve restituo in integrum- ihlalden önceki hale dönüşün sağlanıp sağlanmadığı – başka bir deyişle, zarar gören tarafın, mümkün olduğu ölçüde ihlallerden önceki haline getirilmiş olup olmadığı;
3. “Tespit edilen ihlaller ve bunlara benzer yeni ihlallerin” gerçekleşmesini önleyecek özel veya genel tedbirlerin alınıp alınmadığı,

Daha önce 11 Ekim 2021 tarihli yazışmamızda da özetlediğimiz gibi hiçbir vakamızda genel önlemlerin alınmadığı ve tam olarak uygulanmadığı kanaatindeyiz.

Türk makamlarının 5 Ekim 2021 tarihli YOL HARİTASI ile ilgili olarak aşağıdaki noktalara dikkat çekmek isteriz:

YOL HARİTASI'nın (Zengin-Yalçın) 14,15 ve 19. Maddeleri davalara konu olan çocukların eğitim yaşlarının geçmiş olduğuna değinirken, şu anda okul çağında ve eğitilmekte olan milyonlarca çocuğu görmezden gelmektedir. Halihazırda milyonlarca çocuğumuzun benzer uygulamalara maruz kalmakta olduğunu, bu nedenle mahkeme kararlarının gerekliliklerin yerine getirilmesi için gerekli adımların atılması gerektiğini belirtmek isteriz. Türkiye'nin yukarıda belirtilen anlayışı Hukukun Üstünlüğü Md.6'ya ve aşağıda tekrarladığımız Mahkeme kararının gereklerine aykırıdır;

“Mahkeme, ilk ve orta dereceli okullardaki din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin içeriğinin ve zorunlu niteliklerinin sınırlı muafiyet olanaklarına rağmen, dini veya felsefi inancı Sunni İslam'dan farklı olan olan ebeveynlerin çocukları için uygun seçenekler sunmadığını saptamıştır.”1 (1 No'lu Protokol'ün 2. Maddesi'nin ihlali.)

Eğitim vakaları GELİŞTİRİLMİŞ DENETİM prosedürlerine taşındığından, yukarıdaki yorumların durumumuzu ve görüşlerimizi yeterince açıkladığını düşünüyoruz.

YOL HARİTASI'nın 30, 31 ve 33. Maddeleri:

YOL HARİTASI Madde 33'de ifade edildiğine göre,

“Öncelikli konu kamu düzenini yeniden sağlamak ve ulusal güvenliğe yönelik tehditleri ortadan kaldırmak olduğu için, düzenleyici takvimin planlandığı gibi uygulanması kesintiye uğramıştır.”

Kamu düzeninin ancak ulusal ve uluslararası sözleşmelere ve Hukukun Üstünlüğü kurallarına uyularak sağlanabileceğini vurgulamak istiyoruz. AİHM kararlarının uygulanmasının, problemlerin çözümüne de çok yardımcı olacağını belirtmek isteriz.

91. madde şöyle diyor:

“Bakanlar Komitesi, İzzettin Doğan v. Türkiye, Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı v. Türkiye, Mansur Yalçın vd. Türkiye ve Hasan Eylem Zengin v. Türkiye kararlarının icrasına ilişkin alınan tedbirler hakkında düzenli olarak bilgilendirilecektir.”

Yukarıdaki ifade bizim de görüşlerimize uygun olduğu için tamamen katılıyoruz. İzzetin Doğan davasında AİHM kararına göre :

“Genel olarak Mahkeme'nin görüşüne göre, Devlet yetkililerinin Alevi topluluğunun, dini uygulamalarına (ibadet) ve ibadet yerlerine yönelik tutumu, Devletin tarafsızlık ve ayrımcılığa karşı görev ve sorumlulukları ağırlıklı olarak dini toplulukların özerk varoluş hakkı ile bağdaşmamaktadır”.

Devletlerin tarafsızlık, eşitlikçi görev ve sorumlulukları ve dini toplulukların özerk varoluş hakkı gözetilmemiş ve yerine getirilmemiştir. Bu nedenle, sadece bazı davalar için tazminat ödenmesinin tatmin edici uygulamalar olduğu iddiası yeterli olmaktan uzaktır.

İzzettin Doğan ve diğerleri davasının uygulama süreci henüz başlamamış ve kamuoyunda tartışılmamıştır. Devletin görevleri ve Alevi topluluklarının özerk varoluş haklarına ilişkin tarafsızlığı, Sünni Müslümanlara sağlanan devlet desteklerinden eşit olarak yararlanabilmesi ancak çok boyutlu çeşitli yasal ve idari düzeltmeler ve uygulamalarla sağlanabilir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi kararlarında işaret edilen (1362 toplantısı, 3-5 Aralık 2019) YOL HARİTASI (Sözleşme Ek-4) gerekliliği de bu gerçeğe işaret etmektedir. Bu nedenle, tüm yasama-yargı uygulamaları tam olarak tamamlanmadığı sürece Mahkeme kararlarında belirtilen ihlallerin büyük ölçüde sürebileceğini bir kez daha belirtmek isteriz.

41-43-45-46. Maddelerde verilecek bilgiler hakkında birkaç yorumumuz var;
(Dava 32093/10)

Md. 41.

Tarsus Cemevi, gerekli tüm yerel mahkeme işlemlerini tamamlamasına rağmen, elektrik faturası ödeme talepleri mevcut mevzuata göre faturaları ödemekle yükümlü olan Diyanet İşleri Başkanlığı veya personeli tarafından reddedilmiştir.

<https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/mahkeme-kararina-karsilik-diyamet-cemevlerinin-elektrik-faturasini-odemiyor-1881362>

Madde 43. Md 45.

Bakanlar Komitesi 1362. Toplantısının 3. Maddesi ile not edilmiştir ki,

“Yurtiçi mahkemelerin, aydınlatma giderlerinin cemevlerine kısmen geri ödenmesine hükmetmesi olumlu bir gelişmedir”; ancak, yetkililer, Kanun Hükmünde Kararname'nin 6. Maddesinin 2. Ve 3. Fıkralarına göre alınacak Genel Tedbirlerin gereğini henüz yerine getirmemiştir.

Bu nedenle, içtihat Hukukun Üstünlüğü ile uyumlu olmakla birlikte, bireysel ve genel tedbirler henüz düzenlenmemiştir.

Madde 46. YOL HARİTASI'ya göre;

AİHM kararlarına ilişkin olarak, tüm yargı mercileri, içtihatlarını Mahkeme'nin bulgularıyla uyumlu hale getirmiştir. Dolayısıyla bu konu artık Türk Yargısında tartışmaya açık bir konu olmaktan çıkmıştır.

Bu ifadenin aksine Mahkeme kararı şöyledir:

“Bir Devlet ibadethaneler için imtiyazlı bir statü getirdiyse, isteyen tüm dini gruplara bu statüden yararlanmaları için adil imkanlar sunulmalı ve belirlenen kriterler ayrımcı olmayan bir şekilde uygulanmalıdır.”

Ayrıca, Hukukun Üstünlüğü Madde 6’ya göre, tüm uygulama faaliyetleri bireysel ve genel tedbirlere uygun olmalıdır. Alevi toplumu, Sünni Müslüman topluluğa sağlanan desteklerden bugüne kadar herhangi bir şekilde yararlanmamıştır.

Türkiye’nin İHEP (İnsan Hakları Eylem Planı) ile ilgili görüşlerimizi daha önce 11 Ekim 2021 tarihli bildirimizde özetlemiştik.

YOL HARİTASI’nın 90 ve 91. Maddelerinde ihlallerin sona erdiği varsayımına yukarıda belirtilen yorumlar nedeniyle katılmak mümkün değildir.

Ülkede Alevi veya başka bir inanç grubunun hukuki statüsünde henüz herhangi bir ilerleme kaydedilmediğini bir kez daha vurgulamak isteriz.

Diğer taraftan,

62649/10 sayılı Büyük Daire Kararı (İzzettin Doğan / Türkiye) henüz herhangi bir uygulama girişimine veya herhangi bir düzeltici karara tabi tutulmamıştır. Kararda belirtilen tüm ihlaller halen geçerlidir ve ülkede devam etmektedir. Aşağıdaki alıntılar mahkeme kararından alınmıştır;

“184. Türk toplumu ve tarihinde derin kökleri olan bir Alevi topluluğunun varlığı, bu topluluk için hukuken tanınmanın önemi, Hükümetin çoğunluğunun İslam anlayışına ve Alevi toplumuna verilen statüler arasındaki bariz dengesizliği izale edememesi, inançlara sağlanan kamu hizmetlerinden Alevi topluluğunun neredeyse tamamen dışlanması ve ayrıca telafi edici tedbirlerin olmaması – davalı Devlet tarafından yapılan tercihler Mahkeme’ye açıkça izlenmesi gereken amaçlarla uyumsuz görünmektedir. “

185. Sonuç olarak, Aleviler olarak başvuranların maruz kaldıkları muamele farklılığının nesnel ve makul bir gerekçesi bulunmamaktadır.

Bu nedenle, Sözleşme’nin 9. Maddesi ile bağlantılı olarak 14. Maddesi ihlal edilmiştir.

Yukarıdaki kararlarda hiçbir ilerleme kaydedilmediği için, YOL HARİTASII’nda belirtildiği gibi “eldeki ihlallerin durdurulduğunu” kabul etmek güçtür.

Ayrıca Türkiye’nin 3 Kasım 2021 tarihli sunumunu da inceledikten sonra sunumun 23. Maddesine itiraz ettiğimizi bir kez daha işaret etmek istiyoruz., AİHM Kararlarının çeşitli ihlallere işaret etmesi ve Türk makamlarının da gelişmelerden Bakanlar Komite-

sini bilgilendireceklerini beyan etmiş olmaları nedeniyle 23. Maddeye itiraz ediyoruz. 23. Maddede;

“Bakanlar Komitesi.İzzettin Doğan v. Türkiye, Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı v. Türkiye, Mansur Yalçın vd. Türkiye ve Hasan Eylem Zengin v. Türkiye kararlarının infazına ilişkin alınan tedbirlerden düzenli olarak bilgilendirilecektir.” denmektedir.

Rapor yazarlarının bile gelişmelerden Bakanlar Komitesi’ni bilgilendirmeye devam edeceklerini belirtmek zorunda hissettikleri yukarıdaki açıklama **“ihlallerin sürmekte olduğunu, DURDURULMADIĞINI”** teyit etmekte, uygulama sürecinin günümüzün gerçeği olarak henüz çok erken dönemlerde olduğunu kanıtlamaktadır. Biz bu durumda sadece bu kararların alınmasından bu yana çok zaman geçtiğini tekrar hatırlatmak isteriz.

3 Kasım 2021 tarihli Türkiye’nin sunumuna ilişkin görüşlerimiz aşağıdaki gibidir:

Bölüm I–Giriş;

Çözülmesi gereken sorunlarda ısrar, yalnızca iletişim kilitlenmesine yol açabilir.

Bölüm II – Ayrımcı Olmayan Muafiyet Prosedürünün Yokluğu İddiasına İlişkin; Mevcut muafiyet prosedürleri çoğulcu olmaktan ziyade çoğunluktur. Ebeveynlerin inançlarını sorgulamak geleneklere ve mevcut yasalara dahi aykırıdır. Alevilerle yapılan görüşmeler, ancak Alevilerin görüşleri müfredata ve ders programlarına yansıtıldığına olumlu sonuçlar doğurabilir.

Bölüm III. - DKAB Zorunlu Ders Kitaplarında Aleviliğe Daha Az Yer Verildiği İddiasına Dair;

4-12. sınıf DKAB müfredatının 1800 sayfalık müfredatında Alevi İslam yorumuna atıfta bulunan sadece 20 sayfa, müfredatın tarafsızlığı ve bilimsel yapısı hakkında önemli bir fikir vermektedir kanısındayız..

Türkiye mahkeme kararları doğrultusunda adımlar atarken, yetkililer ısrarla Sünni mezhepçi yaklaşımları korumaya çalışmıştır. 2006, 2008, 2011 ve 2018’deki müfredat değişiklikleri ve RCE kitaplarındaki 20/1800 oranı, yetkililerin bu tür spekülasyoncu tutumlarının kanıtıdır. STK olarak mahkeme kararlarına uygun düzeltmelerin yapılmasını talep ediyoruz.

Kitapların ve öğretim materyallerinin nesnellik ve çoğulculuk kurallarına uygun olması, öğretmenlerin sınıfta temel hak ve özgürlükleri koruyacak, her türlü ayrımcılık ve nefret söyleminden kaçınacak şekilde yetiştirilmesi gerekir.

Bölüm 4-IV. STK’ların Diğer İddialarına İlişkin;

Türkiye, binlerce orta düzey ilahiyat okulu (İmam-Hatip (İmam-Hatip) lisesi ve birçok fakülte ile Sünni-Hanefi Müslüman temelinde din hizmetleri ve eğitimi sürdürmek-

te iken, ülkede tek bir tane bile yok Alevi okulu yoktur., 180 yıllık tarihi Halki Ruhban Okulu son 50 yıldır kapalı iken, ülkede “herkesin vicdan, din, agmen ve ibadet, dini tören ve törenlerin yapıldığı yer özgürlüğüne sahip olduğu” konusunda hemfikir olmak mümkün değildir.

Türk makamlarının eldeki ihlallere yol açan sebepleri ortadan kaldırmaya istekli olmalarına ve mahkeme'nin kararlarına ragmen, devam eden ihlaller, ayrımcılık, dine hakaret ve iddiaların nedenlerini anlamak kolay değildir.

SONUÇLAR:

• “Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı (no. 32093/10)” davasının ve Hasan ve Eylem Zengin (no. 1448/04) dava grubunun uygulamaları için halen Genel Tedbirlere ihtiyaç duyulmaktadır.

“İzzettin Doğan – Diğerleri” (62649/10) davasının uygulanmasına henüz başlamamıştır. Ekim 2021’de sunulan EYLEM PLANI, daha çok tarih ve eğitim davalarına odaklanmakta olup, Mahkeme kararında belirtilen sorunlara çok az atıfta bulunmaktadır.

• Eğitim vakaları YOĞUNLAŞTIRILMIŞ TAKİP statüsünde kalmaya devam etmektedir.

Alevi Toplumu, AİHM tarafından da aşağıdaki gibi özetlenmiş olan ve uzun zamandan beri süregelen sorunları çözebilecek tatmin edici, meşru ve adil bir YOL HARİTA-SI beklemektedir.

“Eğer bir Devlet bazı ibadet yerleri için imtiyazlı bir statü getirmişse, dileyen tüm dini gruplara bu statüden yararlanmaları için adil imkanlar sunulmalı ve belirlenen kriterler ayırım gözetmeksizin uygulanmalıdır.”

Saygılarımızla
Doğan Bermek
Alevi Düşünce Ocağı Derneği

Ek. 7- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 1419 sayılı toplantı kararları 30.Kasım-2.Aralık. 2021

AVRUPA KONSEYİ BAKANLAR KOMİTESİ KARARLARI

CM/Del/Ara(2021)1419/H46-36

2 Aralık 2021

1419 toplantısı, 30 Kasım – 2 Aralık 2021 (DH)

H46-36 Cumhuriyetçi Eğitim Ve Kültür Merkezi Vakfı (Başvuru No. 32093/10), İzzettin Doğan ve Diğerleri (Başvuru No. 62649/10) ve Hasan ve Eylem Zengin grubu (Başvuru No.1448/04) / Türkiye

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının icrasının denetimi referans belgesi.
CM/Notlar/1419/H46-36
Kararlar

Bakanlar,

1. Mahkemenin bu gruptaki kararlarda, “Devlet yetkililerinin diğer inanç gruplarının yanı sıra, Alevi topluluğunun dini uygulamalarına ve ibadethanelerine yönelik tutumunun Devletin tarafsız, yansız olma görevi ile ve dini toplulukların özerk varoluş hakkı ile bağdaşmadığı”nı vurguladığını da göz önünde tutarak

Bireysel önlemlerle ilgili olarak;

2. Yetkilileri, Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı davasında başvuran vakfın Eylül 2017’den bu yana aydınlatma masraflarından muaf tutulup tutulmadığı konusunda bilgi vermeye ve başvuran vakfın düzenli olarak geri ödeme almasına olanak tanıyan pratik çözümleri düzenlemeye yeniden davet etti;

3. Bu ve bu davalardaki diğer münferit tedbirlerin genel tedbirlerle bağlantılı olduğunu kaydetmiştir;

Genel önlemlerle ilgili olarak

4. yerel mahkemelerin cemevlerine (Alevi ibadethaneleri) aydınlatma masraflarının karşılanması için karar vermelerinin, Mahkeme tarafından tespit edilmiş olan, Alevi topluluğunun Devletin inançlara sağladığı destekler, vergi muafiyetlerinin de içinde olduğu diğer yardımlardan tamamen dışlanması kaynaklanan ayrımcılığı çözmekte yetersiz olduğuna dair önceki kararları da hatırlatarak; yetkilileri, **Alevi inancına eşit muamele edilmesini sağlamak için daha kapsamlı önlemler almaya ve cemevlerini aydınlatma masraflarından muaf tutmak için bazı pratik çözümler düzenlemeye çağırıldı;**

5. İlk ve orta dereceli okullarda zorunlu “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi” derslerine ilişkin 2018 müfredatının Mahkeme tarafından dile getirilen tüm endişeleri gidermedi-

ğini tekrar kaydetmiştir; Bu nedenle yetkilileri, Türk eğitim sisteminde, Devletin çeşitli dinlere, mezheplere ve inançlara karşı tarafsızlık ve yansızlık yükümlülüğünü yerine getirmesini, çoğulculuk ve nesnellik ilkelerine saygı

duymasını ve Sünni İslam dışında dini veya felsefi inançları olan ebeveynlerin bu inançlarını açıklamak zorunda kalmadan çocuklarının zorunlu din dersleri eğitiminden muaf tutulabilmesini sağlayabileceği uygun düzenlemeler yapılmasını tekrar not etti,,

6. “Alevi açılımı” çalıştaylarında ulusal bir tartışma başlatıldığını ve kararlarda vurgulanan sorunların nasıl çözüleceğine dair varılmış olan ortak kanaatler hatırlatılarak, yetkilileri 2010 yılında bu çalıştaylarda geliştirilen önerilerin daha fazla uygulanmasını sağlamaya çağırdı, daha çok gecikmeden belirli yasal ve idari önlemleri gösteren somut bir takvime sahip kapsamlı bir eylem planı hazırlamaya çağırıldı; bu bağlamda, yetkilileri ayrıca, 10 Aralık 2010 ve 29 Haziran 2016’da kabul edilen Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu’nun (ECRI) raporları da dahil olmak üzere, ilgili Avrupa Konseyi tavsiyelerinden ilham almaya teşvik etti;

7. Yetkilileri Mahkeme’nin mevcut dava grubundaki bulgularını yeni İnsan Hakları Eylem Planı’nın çerçevesinde uygulamalarla, çözüme yönelik spesifik önlemler almaya ısrarla teşvik etti; bu bağlamda Avrupa Konseyi’nin yardım sağlamaya hazır olduğunu ifade etti

8. Bu davalara konu olan ve uzun süredir devam eden sorunlar ve şimdiye kadar kaydedilen ilerleme eksikliği göz önüne alındığında, bu **davaların Mart 2023’teki DH toplantısında yeniden ele alınmasına karar verdi** ve genel önlemlerin olumlu bir değerlendirmesine izin veren kapsamlı bilgilerin yokluğu nedeni ile **Sekreterliğe bu toplantıda incelenmek üzere bir ara karar taslağı hazırlanması talimatı verildi.**

ADO

Alevi Düşünce Ocağı

ALEVİ DÜŞÜNCE OCAĞI DERNEĞİ

İstiklal Cad. No: 76 K/4-13 Beyoğlu 34435

İstanbul/Türkiye

Ph: (0212) 393 22 30-31

mail@aleviocagi.org

www.aleviocagi.org

www.aleviocagi.org

